

EESTI200

PIKK PLAAN EESTILE

ERAKOND EESTI 200 PROGRAMM

SISUKORD

SISSEJUHATUS	5
200-AASTANE EESTI	8
VALIMISPROGRAMM	14
HARIDUS JA TEADUS	14
EESTI 200 ON LASTERIIK	24
MAJANDUSARENG	29
RIIKLIK TURVAVÕRK – TERVISHOID JA SOTSIAALKAITSE	43
RIIGIVALITSEMINE	50
KODANIKE RIIK	60
KULTUUR	63
LIIKUVUS JA TRANSPORT	71
MAAELU JA KOGUKONNAD	77
KESKKOND JA LOODUSVARAD	83
NOORED	90
RIIGIKAITSE ALUSPÕHIMÕTTED	95
VÄLISPOLIITIKA	100

SISSEJUHATUS

See maailm kuulub optimistidele. Mitte sellepärast, et neil on alati õigus, vaid seetõttu, et nad on elujaatavad. Nad on elujaatavad isegi siis, kui nad eksivad – see on saavutuste, vigadest õppimise, paremaks saamise ja edu tee. Haritud ja lahtiste silmadega optimistidest on tolku. Pessimistidele jääb ainult õõnes lohutus, et neil on õigus.

David Landes, „Rahvaste jõukus ja vaesus“, 1998

PIKK PLAAN EESTILE

Eesti riigil peab juhtimises olema PIKK PLAAN. Me elame valimistsüklist valimistsüklini, hüpeldes ühelt hetkeideelt teisele. Ja nii me tegelikult ei tunneta täna enam selgelt, millist riiki me ehitame. Kas me soovime, et 50 aasta pärast elaksid inimesed ka Kallastel? Kas me soovime, et Eesti inimesed elaksid pika tervena elatud elu? Kas me soovime, et meid oleks sajandivahetuseks enam kui miljon? Me peame kõigepealt seadma endale kauged sihid ja nende järgi ehitama pika plaani. Pikk plaan annab võimaluse seada taktikalisi käike. Kui pikka plaani ei ole, siis tekib ka lõhestumine päevapoliitilistel ja väikestel teemadel.

Tänane poliitiline arutelu keskendub suurte sisuliste muutuste ja eesmärkide asemel olemasoleva pisiparandamisele: kuidas katta suurenevaid tervishoiu- ja sotsiaalteenuste kulusid pelgalt tehniliste maksumuudatustega? Kuidas viia ellu haldusreformi, liigutades peamiselt omavalitsuste piire ja vähendades mehaaniliselt ametnike arvu, muutmata samas oluliselt senist haldus- ja vastutusjaotust? Kuidas suunata inimeste tervisekäitumist maksudega, jättes aga tervishoiu korralduse põhimõtted muutmata? Poliitilises arutelus ja otsustes on puudu piisavast ambitsioonist ning sellistest julgetest sammudest, mis omal ajal aitasid Eestil teha läbi murrangulise arengu ja jõuda mitmes valdkonnas Euroopa edukaimate hulka.

Eesti 200 lubab, et ehitab Eesti poliitikas pikka plaani, mis viib meid sellise 200-aastase Eestini, kus me ise elada tahaksime ja mille anname uhkusega üle meie tulevastele põlvedele. Me soovime, et Eesti lööks läbi ja oleks edukas kõiges, mis ta ette võtab. Me unistame peamiselt õnnelike inimeste Eestist – seetõttu peab Eesti riigijuhtide tööülesanne olema lisaks SKP kasvule ka Eesti tõusmine tippu õnneindeksis.

Alljärgnevas valimisprogrammis toome välja oma visiooni Eesti jaoks, visandame pika plaani põhijooned, sõnastame taktikalised sammud võtmevaldkondades, mis tuleb ette võtta järgmisel valitsemisperioodil. Pikk plaan ei peaks olema detail ühe erakonna ühekordsetes valimislubadustes. See peab olema ühiskondlik kokkulepe, mille elluviimiseks kutsume kaasa töötama mitte üksnes poliitikuid ja riigijuhte, vaid kõiki Eesti elanikke – sõltumata soost, emakeelest, elukohast, vanusest ning palgatasemest.

200-AASTANE EESTI

Milline on Eesti järgmisel sajandivahetusel? See on küsimus, millele on raske vastata, kuid millele ometigi tuleb vastuseid otsida. Seda küsimust peavad endale kõige rohkem esitama Eesti riigijuhid. On prognoose, mida täna teha ei saa. Näiteks me ei suuda praegu ette kujutada, mida ja kuidas õpetatakse lastele saja aasta pärast. Kuid on prognoose, mida me saame teha teaduse abil. Üks nendest puudutab rahvaarvu. Me teame täna seda, et rahvaarvu kasvu pikk ajastu, mis kehtis Euroopas, sh Eestis, ligi sajandi, on nüüdseks läbi (kogu maailma arvestuses siiski mitte, vastupidi). Me teame ka seda, et teadlased ei prognoosi Eestile kasvu kogu käesoleval sajandil. See on üks olulisimaid teadmisi, mida poliitikakujundajad peavad arvesse võtma ükskõik millise pika plaani tegemisel.

SIIS, KUI MEID ON MILJON

Kõige realistlikuma stsenaariumi kohaselt astuks Eesti 22. sajandisse umbes miljoni elanikuga.

Aastatel 1990–2015 vähenes Eesti rahvaarv 250 000 inimese võrra. Eesti Inimarengu Aruande demograafide prognoosi kohaselt jätkub rahvastiku kadu väga suure tõenäosusega ka järgmise 25 aasta jooksul, kuid vähenemise ulatus sõltub sellest, millise arenguraja Eesti valib. Siiski, ükskõik kas rõhutakse sisserände suurendamisele või sündimuse kasvatamisele või mõlemale korraga, väheneb rahvastik sellegipoolest ligi 100 000 inimese võrra. Seega ei ole tark endale ette kujutada, et meil on võimalik lühikeses perspektiivis rahvaarvu kasvatada. Siinkohal on oluline märkida, et ränne mõjutab rahvaarvu suure languse ärahoidmist rohkem kui sündimus ehk teisisõnu, ilma kontrollitud sisserändeta ei õnnestu meil vältida isegi kõige väiksemat rahvastiku kahanemist. Kui piirduda vaid sündimuse kasvu meetmetega – samas kui rändesaldo on null –, kahaneb meil prognoosi kohaselt rahvastik 108 000 inimese võrra. Seega kõik ponnistused sündimuse suurendamiseks lähiperspektiivis rahvastiku kahanemist ei mõjuta. Kahanemisest kasvule pöörduks rahvaarv alles 2050ndatel ja sedagi vaid juhul, kui meil on nii ulatuslik sisseränne kui ka taastetasemel sündimus (summaarne sündimuskordaja 2,07).

Seega, rahvastikuprognooside ja tänaste poliitiliste valikute valguses on kõige tõenäolisem stsenaarium see, et rändevood tasakaalustuvad ehk sisse ja välja rändab sama suur hulk inimesi ning meil on keskmine sündimuse kasv (ehk 1,9 last naise kohta). Selleks tuleb soodustada eestlaste tagasirännet, aga ka luua Eestis võimalikult hea elukeskkond selleks, et vähendada väljarännet ning suurendada inimeste kindlustunnet ja soovi oma peret kasvatada.

Kõige realistlikuma stsenaariumi kohaselt astuks Eesti 22. sajandisse umbes miljoni elanikuga. Ei ole välistatud ka stsenaarium, kus me ei suuda suurendada sündimust võrreldes praeguse olukorraga (1,67 last naise kohta) ning väljaränne küll väheneb, kuid tasakaalu rändevoogudes ei saavutata. Selle järgi langeks sajandivahetuseks Eesti rahvaarv alla 800 000 inimese. Peaksimegi arvestama ligikaudse rahvaarvuhemikuga 800 000 kuni 1 miljon inimest. Me tahame olla optimistid, loota ja teha kõik selleks, et meid oleks rohkem, aga valetada me endale ei tohi.

MILJONILISE EESTI VALIKUD

Mida see prognoos ütleb selle kohta, milliseid otsuseid me peaksime tegema täna? Milline peaks olema meie pikk plaan, arvestades seda, et rahvastik kahaneb ja meid saab olema miljon? Kas ja kuhu on vaja ehitada uusi koolimaju, kultuuri-keskusi ning neljarealisi kiirteid? Kuidas me ehitame üles oma majanduse, kui me teame, et töökäte arv aina kahaneb? Tuleviku olukorra ettekujutamisel tuleb veel arvestada ka sellega, kus need 800 000 kuni miljon inimest Eestis elama hakkavad. Kas Eesti vajub veelgi rohkem Tallinna poole kaldu? Kas tõenäolisem on see variant, et Tallinnas elab 500 000, Tartus 110 000 ja ülejäänud Eestis 200 000 inimest? Kas keegi siis veel elab üldse Räpinas, Kilingi-Nõmmel või Kallastel? See on stsenaarium, mille realiseerumist ei soovi Eestis ilmselt keegi, kuid selle ärahoidmiseks on vaja tegutseda juba täna.

Kas me ehk siiski suudame nutikate otsuste toel luua olukorra, kus inimesed elavad kõikjal üle Eesti, ka Kallastel? See on tõenäoliselt selline arengurada, mida soovib enamik eestimaalasi. Selle stsenaariumi puhul on oluline luua kiire ja turvaline

internetiühendus kõikidesse kohtadesse Eestis, et inimesed saaksid töötada kodus või osaluskontorites ning kasutada Tallinna vaid rahvusvaheliste kohtumiste ja lennujaama tarbeks. Selleks on vaja investeerida headesse riigisisestesse ühendustesse. See kohe kindlasti tähendab investeerimist rongi- ja bussiühendustesse ning jagamismajandusega transporti. Ka autoga peab pääsema liikuma ja võimalikult väikese ajakuluga. Me peame ehitama väikestesse linnadesse ja alevitesse uusi kooli- ja kultuurimaju ning spordiväljakuid ja ujulaid. Kuid kõige tähtsam on asjaolu, et sellise stsenaariumi realiseerumise soovi korral peab riik juba praegu toetama külakoolide arengut, hea hariduse saamise võimaluste loomist igas Eestimaa nurgas ning lastesõbralikku elukeskkonda.

Olulised märksõnad on maailma parima elu- ja ettevõtluskeskkonnaga riik, parim avalik ruum ja transpordivõimalused, keskkonnateadlikkus ja -käitumine, hoolivus ning parimad võimalused pere loomiseks kõigile.

Seega, miljonilise Eesti tark pikk plaan ei ole mitte kokkutõmbumine või kestlik kahanemine, vaid tugeva riigi harali ehitamine üle kogu Eestimaa, et elu oleks ja kehtaks igas metsatukas ning kalurikülas Põlvast Noarootsini ja Audrust Vasknarvani. Jõukama ja võrdsema Eesti saavutamiseks peame investeerima elukeskkonda. Kõige rohkem tuleb aga investeerida oma inimestesse ning seetõttu on pika plaani olulisim osa haridus: õppimine ja õpetamine. Peamised märksõnad on maailma parima elu- ja ettevõtluskeskkonnaga riik, parim avalik ruum ja transpordivõimalused, keskkonnateadlikkus ja -käitumine, hoolivus, hingerahu ning parimad võimalused pere loomiseks. Jõukas ja võrdne Eesti vajab innovatsiooni, mitte ainult majanduses, vaid ka sotsiaalvaldkonnas, kultuuris ja hariduses. Innovatsioon aga vajab *kohtumisaiku* – avalikku ruumi, milles erinevad inimesed ja nende ideed kohtuvad. Sellisteks kohtadeks on raamatukogud, muuseumid, kohalikud kogukonnad

ja avalik ruum, mille arengu toetamine on pika plaani keskne osa. See tähendab head tugevat kooli igas Eestimaa nurgas. See tähendab kultuurimaju ja raamatukogusid. See tähendab, et kõik pääsevad liikuma. See tähendab, et eestlased teevad tarka tööd, elavad tervelt ja kaua, on maailma õnneetabelite tipus ning suudavad hästi ära elatada ennast ja oma lähedasi. See tähendab, et mitte kedagi ei jäeta üheski Eestimaa nurgas maha. See tähendab lihtsalt seda, et Eesti on maailma parim koht elamiseks.

ÕNNELIKE INIMESTE EESTI

Kui meid on miljon või nii palju kui praegu, miljon kolmsada tuhat, siis on meie kõige olulisem vara inimesed. Maailmas on teada üks edulugu, kus suurte riikidega ümbritsetud vaene kalurilinn hakkas pärast iseseisvumist investeerima ainukesse varasse, mis neil oli – inimestesse –, muutudes maailma kaubanduse ja äri üheks keskpunktiks ning üheks rikkaimaks riigiks. See kalurilinn on Singapur. Eesti lugu on samasugune – peale meie haritud ja töökate inimeste ning puhta looduse on meil vähe muud vara. Aga nagu eespool nägime, jääb meil inimesi aina vähemaks. Seega on käesoleva sajandi Eesti arengu võtmeküsimus see, kas me suudame piisavalt ja targalt investeerida oma inimestesse.

Kuidas me mõõdame seda, kas meie inimestesse investeerimine on ennast ära tasunud? Me oleme harjunud riikide jõukust mõõtma sisemajanduse kogutoodangu (SKP) – haritud inimene, kellesse on investeeritud, on ressurss, mis toodab rikkust. Kuid see haritud inimene toodab rikkust vähem siis, kui ta on samal ajal stressis ja õnnetu. Seetõttu ei näita SKP tervikpilti. Eesti 200 usub, et 200-aastase

Eesti edukus sõltub sellest, kui õnnelikuna tunnevad end eestlased ja teised inimesed, kes peavad Eestit oma koduks. Tuleviku Eesti edusamme ei mõõda me üksnes SKP abil, vaid ühiskonna rikkust hindame õnnelikkuse indeksi põhjal – pika plaani eesmärk on õnnelikud eestimaalased! Eesmärk on jõuda maailma õnnelike ühiskondade edetabelis 2035. aastaks esikümnesse!

100-aastane Eesti oli 2018. aastal õnnelikkuse indeksi järgi 63. kohal (156 riigi hulgas), s.t oluliselt madalamal kui Läti ja Leedu, rääkimata Soomest, kes troonis õnnelike inimestega riikide edetabelis. Õnnelike inimestega riikidel on suur SKP, aga mitte ainult. Nendes maades elavad inimesed pika elu, kuid tervena. Neil on olemas sotsiaalne turvavõrk, mis püüab nad kinni, kui midagi halba peaks juhtuma. Nendes riikides on inimesed lahked, nad tegelevad palju heategevusega ning tunnevad, et neil on olemas vabadus teha oma elu valikud ise. Seal on väga vähe korruptsiooni ning inimesed tunnevad end igapäevaselt hästi – lihtsalt öeldes on sagedamini heas kui halvas tujus. Just see viimane koos tervena elatud aastatega ning sotsiaalse turvavõrgu nõrkusega on Eesti kõige suuremad murekohad. Eesti 200 valimisprogrammi ülesehitamisel on peetud silmas eesmärki, et Eesti inimesed elaksid pika, hea tervisega õnneliku elu.

VALIMISPROGRAMM

HARIDUS JA TEADUS

EESTI LUGU:

ÖNNELIKUD KOOLILAPSED NING MAAILMA PARIMAD ÜLIKOOLID JA TIPPTASEMEL TEADUS

Haridus on Eesti riigi ja ühiskonna arengus olnud alati hinnas ning riigi arengut vedanud. Kuid mitte kunagi varem ei ole haridusel olnud nii kandvat rolli kogu ühiskondliku arengu kujundamisel majandusest riigivalitsemiseni kui tänapäeval. 21. sajandi muutused on kiiremad kui kunagi varem ja võidab see, kes kogu aeg muutub. Muutumiseks on vaja pidevat õppimist. Haridusega omandatavate oskuste oodatav eluiga üha lüheneb, mis tähendab seda, et tööturul heade võimaluste saamiseks peab inimene pidevalt õppima. Inimesed, kellel on kiiresti arenevas ühiskonnas vajaminevad oskused ning kes on võimelised pidevalt õppima ja arenema, otsustavad ühiskonna edukuse. Sama kehtib ka riikide kohta – edukaks osutuvad pikas plaanis need, kelle inimestel on kõige ajakohasemad oskused.

suurepärane õpioskus ja parimad õppimisvõimalused. Kuna maailma tiptasemel oskuste arendamine on riikide jaoks võtmeküsimus, suureneb võitlus talentide pärast. Selles peitub Eesti jaoks suur potentsiaal – meie väga kvaliteetne teadus ja kõrgharidus, mis ekspordiertikliina võimestaks nii Eesti talentide siia jäämist kui ka maailma talentide Eestisse tulemist. Samuti parandaks maailma tiptasemel teadus ja kõrgharidus kõigi eestlaste oskusi.

Sajandi keskpaigaks on Eestis keeleliselt ühtne koolisüsteem, kus õpivad koos kõik Eestimaa lapsed kodukeelest sõltumata. Koolide õppekeel on eesti keel, teiste emakeelte õppeks on loodud vastav tugisüsteem. Tuleviku Eesti noored on tugeva eesti keele ja kultuuriidentiteediga inimesed, kes valdavad lisaks kahte võõrkeelt, omavad oskusi ja enesekindlust suhtlemiseks eri kultuuridest pärit inimestega ning on rahvusvaheliselt avatud.

Kool on koht, kuhu laps läheb rõõmuga – kool on heaolu loov ning lapse õnnetunnet suurendav keskkond. Eestimaa on kaetud külakoolide võrgustikuga, s.t iga laps saab koolis käia kodu lähedal vähemalt algkooli lõpuni. Koolimajad on hubased õpikeskkonnad, kus lisaks liikuvusele on välja arendatud muu kehalist ja vaimset arengut toetav süsteem. Kõikides koolides on olemas raamatukogud või lugemisruumid, pikad õuevahetunnid ning huvitegevuseks vajalikud vahendid. Samuti on rajatud spordisaalid ja tähelepanu pööratakse ka laste füüsilistele oskustele.

Kogu Eestit katab rahvusvaheliselt konkurentsivõimelise haridustasemega riigigümnaasiumite võrgustik. Kõik noored omandavad vähemalt keskhariduse, kas siis akadeemilise või kutsesuunaga. Tasakaalustatud elukestev oskusõpe laieneb igale haridustasemele gümnaasiumist ülikoolideni ja ettevõtete endi hallatavatesse eriala-õppekeskustesse.

Eesti kool on talentide tõmbekeskus. Ta on oma füüsilise ja akadeemilise töö- ja õpikeskkonnana nii atraktiivne, et õpetaja ametis valitseb eluterve konkurents. Õpetajakoolitus on ülikoolides tipperiala ja populaarne eri vanuses inimeste seas. Koolid on hästi juhitud, nüüdisaegsete hoonetega ja piisavalt finantseeritud. Aine- teadmiste õpetamise kõrval on esiplaanile tõusnud ka meeskonnatöö, problee- mid lahendamise oskus, loovuse, ettevõtlikkuse ja õpioskuste arendamine, iga õppija eneseteostus ning õnnelikuks inimeseks kasvamine.

Eesti on teadusriik, kus tehakse maailmatasemel tippteadust. Teadus koostöös kõrgharidussüsteemiga aitab koolitada ja Eestisse meelitada tippspetsialiste, kes on Eesti targa majanduse elluviijad. Eesti kõrgkoolides õpivad ja siinsele tööjõuturule sisenevad talendid üle maailma. Koostöös ettevõtetega on ülikoo- lid omavahel sidunud oskusõppe, teaduse ja arendustegevuse. Arendustegevus aitab teisendada teadussaavutused inimeste hüvedeks, mis võimaldavad Eesti ettevõtetel jõuda uutele välisurgudele. Teadlaskarjäärile on piisavalt järelkasvu ning karjäärimudel on paindlik, võimaldades liikuda eri sektorite ja ametite vahel. Teadlased on diskussioonis ühiskonna ja otsustajatega. Kõrg- ja kutseharidusse on kaasatud senisest edukamalt erakapitali ning kolmanda sektori ressursse. Eestil on olemas pikaajaliste investeeringute ja meetmete plaan, et tagada teaduse ja targa majanduse koostöö. Eesti haridusuuendused ja e-õppesüsteemid annavad olulise panuse maailma hariduse edendamisse ning on muutnud Eesti targa kapitali maaks.

Paremini ja nüüdisaegsemalt haritud Eesti inimesed on parema tervisekäitumisega ja aktiivsemad kodanikud, kes suurendavad ühiskonna innovatsioonivõimekust ning satuvad vähem kriminaalsele teele. Samamoodi nagu kõik Eestis õpivad, kõik ka õpetavad. Teadmiste jagamine, eelkõige eri sektorite vahel, on osa tööst ning

selleks on loodud vastavad võimalused ja platvormid. Eestis töötatakse oma valdkonnas neli päeva nädalas ja viiendal päeval kas õpitakse või õpetatakse.

PIKK PLAAN AASTANI 2035

1. Loomme kõigile Eesti lastele kodukeelest sõltumatu ühise eestikeelse kooli, mis annab võrdsed võimalused eneseteostuseks ning arendab ühtaegu nii eesti keele kui ka iga lapse emakeele oskust. Alustame koolivõrgu keelelist korrastamist 2019. aastal ning **aastaks 2030 on Eestil keeleliselt ühtne koolivõrk**.
2. Igal lapsel on võimalik käia kodulähedases algkoolis ja kvaliteetses riigigümnaasiumis maakonna või linnalises keskses. Alustame koolivõrgu korrastamist 2019. aastal, toetades külakoolide võrgustiku arengut ja luues riigigümnaasiumeid.
3. Tõstame fookusesse õppijate **individuaalsed õpiteed**. Muudame oskusõppe laiapõhjaliseks ja elukestvaks gümnaasiumidest ülikoolideni ning ettevõtete juhivate erialakeskusteni. Igal eestimaalasel on tulevikus võimalik omandada oskusteavet ja saada ümberõpet kogu oma elu.
4. Loomme pikaajalise ühiskondlikul kokkuleppel põhineva **hariduse ja teaduse investeringute plaani**, tagamaks Eesti hariduse ja teaduse maailmatasemel tippkvaliteedi ning teaduse ja targa majanduse koostöö.

5. Anname hoo sisse **haridustehnoloogia sektori** arengule. Eestist saab aastaks 2035 haridustehnoloogia (ja kultuuritehnoloogia) ettevõtluse lipulaev Euroopas ning mujal maailmas. Eestis toimiv rahvusvaheline haridustehnoloogia sektor on uus globaalse haardega majandusala, mille siirded toetavad rahvusliku eestikeelse hariduse (ja kultuuri) arengut maailma tipptasemel.
6. Loome igale eestimaalasele oma isikliku konto, mille osa on ka õppekonto. Õppekonto jätab meelde, mida inimene on juba õppinud, ning soovitab talle kõige kasulikumaid ja huvipakkuvamaid edasisi enesearenduse võimalusi. Õppekontoga on ühendatud nii töö- kui ka tervisekonto. Töökonto võimaldab arvet pidada oma karjääri ja oskuste arengu ning vajaduste üle. Inimese andmed kuuluvad ainult temale ja nende kasutamise vajaduse üle ainuotsustab inimene ise.

TEGEVUSKAVA JÄRGNEVAKS VALITSEMISPERIOODIKS

HARIDUS

1. Alustame keeleliselt ühtse koolivõrgu reformi. Viime ühtsesse eestikeelsesesse kooli kokku õppima eri kodukeelega lapsed alates lasteaiast. Lapsed omandavad eesti keele oskuse, õppides samal ajal tundma nii enda kui teiste rahvuste keeli ja kultuure. Teise emakeelega lastele on erinevad tugiprogrammid. Põhikooli lõpuks on teise emakeelega lastel eesti keele tase B2 ja gümnaasiumi lõpuks tase C1.

2. Riik võtab enda juhtida kogu Eestit katva koolivõrgu. Koolivõrk korrastatakse, lähtudes järgmistest põhimõtetest: lapsed õpivad kodulähedastes alg- või põhikoolides, kogu riigis on üles ehitatud rahvusvaheliselt kvaliteetset haridust andvad riigigümnaasiumid. Töötame välja hariduse teenusstandardid üle Eesti (nt laps peab jõudma poole tunniga algkooli). Ka alusharidus ehk lasteaiad ning erakoolid (sh rahvusvahelised koolid) on ühtse koolivõrgu osad. Kõik sama piirkonna haridusasutused alates lasteaedadest kuni kõrgkoolideni teevad koostööd hariduskonsortsiumites.
3. Koole juhivad professionaalsed koolijuhid, keda atesteeritakse iga viie aasta järel. Koolijuhi valimisel on määrav roll lisaks koolipidajale ka lapsevanematel ja kogukonnal. Kooli hoolekogus on lastevanematel üle 50 protsendi häältest.
4. Tõstame üldhariduses üldpädevuste ja tulevikuoskuste osakaalu, seostame üldhariduse tugevamalt oskusõppega. Soodustame erinevate individuaalsete õpiradade tekkimist ning barjääride kadumist üld- ja huvihariduse, kutse- ja akadeemilise õppe vahel. Koolide hindamisel lähtume õppijakesksest heaolu loova kooli ideest ja noorte ettevalmistamisest tööturule.
5. Tõstame fookusesse huvihariduse, mis peab olema lapsele nii rahaliselt kui ka füüsiliselt kättesaadav kooli või kodu lähedal. Riiklik rahastus peab jõudma otse huviharidusse.
6. Võimaldame kutse omandamist eri koolides. Jagame praeguse kutseharidussüsteemi kolmeks: osa gümnaasiumitesse, osa rakendus kõrgharidussüsteemi ja osa ettevõtete juhitavatesse erialakeskustesse. Oleme valmis arutlema kutsehariduse erastamise üle.

7. Soodustame digiõppe võimalusi, mida saavad kasutada nii lapsed, noored kui täiskasvanud võrdselt igas Eesti nurgas. Toetame haridustehnoloogia sektori arengut ning kõrgkoolide ja ettevõtjate koostöös uute e-õppe rakenduste loomist Eesti ja välismaa õppuritele. Suurendame riigitellimust haridusinnovatsiooni järgi.
8. Tõstame fookusesse õpetaja ameti olulisuse. Vähendame õpetajate koormust ja bürokraatiat koolides. Toetame riiklikult õpetajate õppe- ja tugiprogramme (sh arvutistamine) ning soodustame õpetajakutse erinevaid õpiradasid. Hüvitame õpetajatele ja tugispetsialistidele kulud, mis on seotud eri koolide vahel liikumisega õppetöö eesmärgil, ning toetame alustavate õpetajate tugiprogrammi.
9. Tõstame õpetajate, aga ka õppejõudude ja teadlaste sissetulekud sellisele tasemele, et nende ametite puhul oleks Eesti ühiskonnas eluterve konkurents. Seame eesmärgiks tõsta õpetajate palk pooleteisekordseks Eesti keskmisest järgmise nelja aasta jooksul.
10. Mitmekesistame kõrghariduse rahastamist, luues täiendavad võimalused eestikeelse kõrghariduse rahastamiseks ja Eesti üliõpilaste õpingukulude katmiseks soodsate laenude, sihtstipendiumide või haridusosakute abil. Lubame küsida õppemaksu ka eestikeelse kõrghariduse eest, et suurendada ülikoolide motivatsiooni eestikeelsete õppekavade arendamiseks. Vajadusel võtame laenu haridusinvesteeringuteks.
11. Suurendame maailma tipptasemel oleva Eesti kõrghariduse eksporti haridusinvesteeringute saamiseks ja talentide Eestisse meelitamiseks. Soodustame kvaliteetsete ingliskeelsete e-kursuste arengut, kus saavad osaleda õppurid üle

maailma. Eesti kõrgharidus on avatud oma hariduse eest maksvatele rahvusvahelistele talentidele. Riiklikud investeeringud, stipendiumid tudengitele ja eesti keele õpe on suunatud kõrghariduses valdkondadesse, kus Eestis on kvalifitseeritud tööjõu puudus, või rakenduslikesse valdkondadesse, mida Eesti peab oma majanduse huvidest tulenevalt eelisarendama.

12. Pakume tasuta eesti keele õpet nii välistudengitele kui ka -õppejõududele, et toetada nende lõimumist Eesti ühiskonnaga. Soodustame välistudengite tööalase rakenduse leidmist Eesti ettevõtetes.
13. Tagame riigi arenguks oluliste erialade õpetamise ning rahvusteaduste kõrgetasemelise arengu. Toetame riiklikku koolitustellimust väikese õppijate arvuga erialade spetsialistide õppeks välismaal.
14. Soodustame inimeste panustamist enda ja pereliikmete haridusse. Tõstame üksikisiku tulumaksuvaba koolituskulu pereliikme kohta 1200 euroni aastas, võimaldades seda maksuvabalt kasutada ka nende Eesti inimeste koolituskulude katteks, kes perre ei kuulu, sõltumata nende vanusest.
15. Toetame erivajadustega inimeste personaalseid teenuseid hariduse omandamisel kõikides õppevormides, mis võimaldavad omandada haridust väljaspool erikoole ja klasse.

TEADUS JA ARENDUSTEGEVUS

1. Tagame teaduse riikliku rahastuse vähemalt 1% SKP ulatuses. Lisaks suuname 1% SKP-st arendustegevusse ja targa majanduse arendamisse. Vastav arenduskulu tuleb 2/3 ulatuses riigilt ja 1/3 ulatuses ettevõtetelt.
2. Soodustame riigi osalemist rahvusvaheliste teadusorganisatsioonide tegevustes. Seame eesmärgiks kasutada proaktiivselt võrgustike ressursse ja suurendada liikmesusest saadavat kasu.
3. Vähendame süsteemselt teadusbürokraatiat. Ehitame üles riiklike toetuste eraldamise ja halduse põhimõtetel, mis tõstavad fookusesse teaduse mõju ühiskonnale.
4. Seisame selle eest, et tänased edukad mobiilsuse ja tippkeskuste süsteemid ja toetusskeemid jätkuvad.
5. Soodustame erasektori investeringute kasvu arendustöösse, et suurendada tootlikkust ja ekspordi lisandväärtust.
6. Tõstame arendustööde edendamise üheks riigi majanduspoliitika prioriteediks ning töötame välja arendustööd ja teadusmahukat tootmist edendavate meetmete paketi. Soodustame riiklikult Eesti teadusasutuste ja rahvusvaheliste arendusfirmade koostööd ning globaalse teadusmahuka ettevõtluse laienemist Eestisse.

7. Struktureerime ümber Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse, mille baasil loome toote-, teenuste- ja tehnoloogiaarenduse asutuste võrgustiku, millesse on aktiivselt kaasatud ka kultuuritegevus. Strateegilistes valdkondades (nt metsandus, energeetika, IT, toiduainetööstus jne) loome suurettevõtetega koostöös riikliku kaasrahastusega teadus-arenduse tippkeskused.

EESTI 200 ON LASTERIIK

EESTI LUGU:

PARIM KOHT MAAILMAS, KUS OLLA LAPS

Eesti on lasteriik – see tähendab, et lastel on Eestis hea sündida ja siin on maailma parim elukeskkond, kus suureks kasvada. Pered soovivad oma lapsi kasvatada just Eestis, sest ühiskond väärtustab lapsi ning nende kasvamiseks on loodud turvaline ja kvaliteetne elukeskkond. Eesti peredel on ühiskonnas olemas tugi – kodulähedane lasteaed ja kool, kus laps tunneb ennast turvaliselt ja õnnelikult, maailma tipptasemel gümnaasiumi- ja kõrgharidus, kus omandatakse teadmised, aga ka oskused ja enesekindlus. Eesti transpordisüsteem on ehitatud üles laste ja lastega liikumise vajaduste järgi. Eesti riigi taristu lähtub lapsest – et tal oleks turvaline liikuda ja õues mängida. Avalik ruum lähtub samuti lapsest – see on ruum, mille keskmes on laps ja tema võimed, soovid ja vajadused. Lapse avalik ruum ei piirdu korrusmajade vahelise liivakastiga. See ruum on kogu linn ja küla. Selle põhimõtte suunas peab liikuma nii avaliku ruumi planeerimine kui ka laiemalt kogu ühiskondlik suhtumine meie järelkasvu. Eestis ei ole ühiskondlikku ruumi või üritust, kuhu ei tohiks lapsega siseneda või mis ei oleks lapsele turvaline.

Aastaks 2050 sünnib Eestis oluliselt rohkem lapsi kui praegu. Iga Eesti pere saab täita oma unistuse, kus kasvab täpselt nii palju lapsi, kui pere on soovinud. Lastega

pered on ühiskonnas väärtustatud ning lapse saamine ei too endaga kaasa pere elatustaseme langust. Lapse sündides on vanematel olemas kindlus, et tema kasvatamiseks on loodud parim keskkond. Paindlikud töötingimused – osaajaga ja kaugtöö – ning hoiuvõimalus koos hea hariduse ja huviharidusega võimaldavad lapsi kasvatades samaaegselt tööturul aktiivselt osaleda ning end soovi korral ametialaselt teostada. Väärtustatud on ka laste kasvatamine kui ühiskonda panustamine emade ja isade poolt võrdselt. Kõigil on kindlustunne, et raskuste korral tullakse appi – ükskõik kas lapse erivajadusest või üksikvanema elatisabi õigusest tulenevate katsumuste ületamisel.

Eesti koolides on palju lapsi, kelle pered on naasnud Eestisse seetõttu, et siin on maailma parim haridus, turvaline ja lapsesõbralik elukeskkond ning avalik ruum. Eesti keele ja kultuuri edasikestmine on igal juhul kindlustatud ka järgmiseks sajandiks, sest eesti keeles mõtlejaid, rääkijad, õppijaid ja lauljaid on üha rohkem.

PIKK PLAAN AASTANI 2035

1. Algatame lastesõbraliku ühistranspordi, liikluskorralduse ja taristu arenduse protsessi. Eesti avalik ruum, alates ühiskondlikest ruumidest ning lõpetades teede ja liikluskorraldusega, peab lähtuma lapse positsioonist.
2. Toetame külakoolide ja lastehoidude võrgustiku arengut selleks, et igal sündival lapsel oleks võimalus käia kodulähedases lastehoius ja koolis ning huviringides, kuhu laps saab minna ise.

3. Ehitame üles lastega perede sotsiaalse turvavõrgu, mille abil tunnevad ennast väärtuslike ühiskonnaliikmetena ka üksikvanemad ja erivajadustega laste vanemad. Selleks loome tugispetsialistide koolituse eriprogrammi ja korrastame sotsiaaltoe teenuste süsteemi nii, et rohkem ressursi jõuaks abivajajani.
4. Pöörame enam tähelepanu vaimsete haiguste, sh sõltuvusprobleemide vähendamisele ühiskonnas, kaitstes eelkõige sellistes peredes kannatavaid lapsi. Abivajaduse korral on abi kiire ja asjakohane.
5. Nutipõlvkond on toonud mure laste liikumisharjumuste pärast. Toetame meetmeid, mis soodustavad noorte kehalist arengut spordi ja liikumise kaudu. Juurutame atesteeritud juhendajate eestvedamisel igas koolis 5–10 spordi valikala, millest üks on õpilasele kohustuslik. Kui õpilane liigub, siis ta õpib paremini. Koolist kaasa antud liikumisharjumus tähendab pikemat eluiga ja rohkem tervena elatud aastaid, samuti rohkem makse riigile ja vähem koormust haigekassale.
6. Viime ellu suurima demokraatiareformi pärast naistele valimisõiguse andmist ning anname iga alaealise lapse eest ühele tema vanematest valimistel lisa-hääle. Nii saavad lastega perede huvid poliitikas paremini esindatud.

TEGEVUSKAVA JÄRGNEVAKS VALITSEMISPERIOODIKS

1. Muudame vanemahüvitise kasutamist veelgi paindlikumaks. Lubame delegeerida selle saamise ka mõnele teisele pereliikmele või lähedasele, kes aitab lastega toime tulla siis, kui vanemad soovivad edasi töötada.
2. Hüvitame lapsi kasvatava vanema tööturul eemalolekut ning lasterikaste vanemate panust riigipoolsete täiendavate pensionifondi maksetega.
3. Julgustame rohkematest lastest unistavaid peresid saama kolmandat ja neljandat last. Vabastame pered laste hariduse ja arenguga seotud teenuste maksimisest alates kolmandast lapsest: huviringid ja lasteaed on pere kolmandale ning järgmisele lapsele riigi poolt tasuta.
4. Kohendame finantsregulatsioone, et pangad arvestaksid laenuaotluste käsitlisesel peretoetusi täies ulatuses palgaga võrdväärse sissetulekuna.
5. Arendame Kredexi finantsinstrumente lastega perede elutingimuste parandamiseks ning maaperede liikuvuse tagamiseks. Riik annab lisagarantii suure pere kodu soetamise laenule kuni 50 protsendi ulatuses sihtasutuse kaudu, kui pank ei pea laenamist turutõrkega piirkonnas võimalikuks. Kaaluda võib ka esimese sissemakse toetamist. Kehtestame suurperele alates kolmandast lapsest sõidukitoetuse analoogselt elektriautode ostutoetusega.
6. Riik tunnustab lastesõbralikke ettevõtteid ja asutusi, tõstes nad teiste seast esile. Kui ettevõtte pakub soodsat perepiletit ja -paketti piiramatute laste arvuga perele, saab ta tunnusmärgi „Lastesõbralik Eesti“.

7. Kuvandi „Lasteriik Eesti“ tugevdamiseks toetame loomeprojekte, mis väärtustavad lastesõbralikkust positiivsete eeskujude tutvustamise kaudu. Toetame projekte, mis muudavad linnakeskkonna lapsesõbralikumaks.

8. Algatame pilootprogrammi „Sport kooli!“, mille raames juurutame koolis 5–10 valikulist spordiala ja muudame neist ühe õpilastele kohustuslikuks. Programmi elluviimisel kaasame atesteeritud juhendajaid ja treenereid.

MAJANDUSARENG

EESTI LUGU:

PEAKORTERITE MAA - TUGEVATE RAHVUSLIKUL KAPITALIL PÕHINEVATE GLOBAALSETE ETTEVÕTETEGA RIIK

Kapitalil on rahvus. Eesti on pikaajaliselt edukas vaid siis, kui meile koguneb järjest enam rahvuslikku kapitali ja võimalikult paljud Eesti inimesed omavad kas otse või pensionifondide kaudu tükikest Eesti majandusest. Meie eesmärk on see, et Eesti ettevõtete ja Eestis asuvate töökohtade saatus ning tulevik otsustatakse Eestis, mitte mujal.

Iga ettevõtja ja tööandja on meile oluline, ükskõik kas ta tegutseb tööstuse, *start-up*-ettevõtluse, jagamismajanduse või kultuuri ja hariduse valdkonnas. Eesti riik käitub vastavalt ja usaldab neid. Eesti on rahvusvahelist ettevõtlustegevust soosivaim riik maailmas, kus tegutsevad kõrgepalgalised, tööjõult head haridust ja oskuste taset nõudvad ja suurt lisandväärtust loovad ettevõtted.

Selleks, et need ettevõtted Eestisse tuleksid ja siin kasvaksid, on Eesti sihipäraselt muutnud oma ettevõtluskeskkonda. Eesti on maailmas esirinnas kõikvõimalike rahvusvaheliste lepingute osas, mis soodustavad läbi Eesti ja Eestis rahvusvahelise äri tegemist – topeltmaksustamise vältimine, investeringute kaitse, viisavaba liikumine,

vabakaubandus jne. Eesti kohtusüsteem on *de facto* Euroopa kõige efektiivsem ja läbipaistvam – vaidluste lahendamise kiirus, ettevõtete loomine ja likvideerimine, vara ja investeeringute kaitse, üldine õiguskindlus on korraldatud viisil, mis meelitab globaalseid ettevõtteid Eestis äri ajama. Eesti äriseadusandlus toetab maailmas *de facto* standarditena kasutatavaid finantsinstrumente ja motivatsiooniskeeme.

Ettevõtjate ja investorite soove ja vajadusi arvestatakse riigijuhtimises. Eestis kehtib maks Eestist varjatult kasumi väljaviimisele. Kodanike ja ettevõtjate suhtlemisel riigiga on praegune reegel „Oleme kohustatud vastama 30 päeva jooksul“ asendunud reegluga „Vastame selle nädala jooksul“. Riigile tuleb andmeid vaid üks kord esitada ja riik kogub ainult neid andmeid, mida on tööpoolest vaja.

Diplomaadid, kes esindavad Eestit välisriikides, töötavad nende eesmärkide nimel ning selleks on seatud välisriikide karjäärimudelise edenemise eelduseks Eesti majandushuvide eest seismine ja majanduskasvu reaalne toetamine. Kogu eelneva tegemisel omandab sügavama mõtte ka e-residentsus, sest siis muutub see intellektuaalselt huvitavast ideest kogu süsteemi toetavaks meetmeks.

Eesti ettevõtted on murdnud välja keskmise palga lõksust. Eesti on peakorterite maa – tugevate rahvuslike globaalsete ettevõtetega riik. Eesti ettevõtted suudavad rahvusvaheliselt kasvada, luues töökohti ka väljapoole Eestit, kuid jättes peakontori, kõrgepalgalised töökohad ja kasumi Eestisse. Eesti majandus on globaalne, see tähendab, et ka inimesed väljaspool Eestit töötavad Eesti majanduse ja riigi heaks. Tehakse erilisi asju, mis panevad Eesti maailmakaardile.

Globaalsete „tiigritega“, kiirelt kasvava majandusega koostööd tegev Eesti on muu maailmaga hästi ühendatud. Eestisse jõuab igast maailma otsast mõistliku aja ja

kuluga. Lennuühenduste arv Tallinnast on suurenenud, on olemas tunnel Helsingiga ja Rail Baltica, mis viib Tallinnast Berliini.

Eesti riigi territooriumil tegutseb kümneid tuhandeid väikeettevõtjaid. Väikeettevõtluse toetamine, eriti maapiirkondades, on riigi arengupoliitikas prioriteet, sest mida rohkem inimesi suudab endale ise leiva lauale teenida, seda paremini meil kõigil läheb. Me usaldame väikeettevõtjaid ega koorma neid.

Meie rahvusvahelise kasvupotentsiaaliga ettevõtetel on ligipääs pikaajalisele konkurentsivõimelise hinnaga kapitalile. See loob võimaluse finantseerida Eesti ettevõtete laienemisi väljapoole Eesti piire investeringute ja omandamiste kaudu. Selleks vajalikud vahendid on akumulunud pensionifondidesse, mille vahendeid saab kasutada ettevõtete omakapitali või võlakirjadesse investeerimiseks, mis omakorda aitab teha täiendavaid investeringuid, luues pikaajalist väärtust tänu pikaajaliste varade kasvule. Pensionifondide raha toomine tagasi Eestisse on alus pikaajalisele kapitaliturgude käivitamisele ja aitab meie ettevõtete jaoks pehendada globaalse majanduse šokke.

Eesti majanduspoliitika alustalad on hea haridus ja maailma tipptasemel teadus, millel on ka Eesti majandusega tugev seos. Tuleviku majanduses on riikide konkurentsivõime aluseks tark ja haritud tööjõud. Uues loovas majanduses on ettevõtluse ja teadus-arendustegevuse kõrval hästi rakendatud ka teadmised ja elukutsed, mis täiendavad ja mõtestavad tehnoloogiat (disain, antropoloogia, lugude jutustamine, kultuurikonteksti ja tegevuste mõtestamine, kunstiline produtseerimine jne).

Tuleviku Eestis on tööjõumaksude süsteem jagatud tööandja ja -tegija vahel, pakudes mõlemale personaliseeritud valikuid (maksusoodustusi), mis soodustavad õppimist, tervisekäitumist ning keskkonnahoidlikke valikuid.

PIKK PLAAN AASTANI 2035

1. Seame majanduslikuks ambitsiooniks Eesti ettevõtluse ja majandusvõimekuse kasvatamise globaalsel turul, kasutades selleks üleilmselt kättesaadavat inimressurssi. Selleks rakendame meetmeid, mis loovad soodsa kasvupinna rahvuslike globaalselt tegutsevate Eesti ettevõtete arenguks.
2. Seame sihiks, et majanduspoliitika peamine eesmärk on luua parima ettevõtluskeskkonnaga riik, kustkaudu on hea globaalselt äri teha. Selleks algatame mahuka seadus- ja õigusloome reformi. Aastaks 2035 tõuseb Eesti kõigis rahvusvahelistes äri- ja investeerimiskeskonda mõõtvates indeksites esimese viie hulka.
3. Võtame suuna sellele, et meil on Eesti majanduses rohkem rahvuslikku kapitali, et me saaksime riigina tulevikus edukas olla. Me toome maksudena kogutava pensioniraha tagasi Eesti majandusse, sest meie tuleviku pensioniealistel ei saa hästi minna, kui meie majandusel läheb halvasti.
4. Eesti eesmärk on olla riik, kuhu targad inimesed tahavad tööle tulla ja kus väljastpoolt tulevate kõrgharitud ja majandusele lisandväärtust loovate inimeste palkamine on ettevõtete jaoks odavam kui sama sissetulekuga inimese palkamine naaberriikides – lisanduvad maksud tulevad siia, kuid eelkõige ajutiste töötajate pikaajalised kulud ei tule. Võtame suuna toetava infrastruktuuri arendamisele selleks, et tippspetsialistid tahaksid siin elada (lasteaiakohad ja ingliskeelse hariduse omandamise võimalused, riigi võimekus inglise keeles suhelda jne).

5. Algatame ühiskonnas laiemat diskussiooni maksusüsteemi ümberkorraldamiseks sellisel, et osa maksukoormusest viiakse tööjõult üle varadele, ning koos perioodilise nulleelarve koostamisega korraldame ümber maksusüsteemi pikas plaanis.

TEGEVUSKAVA JÄRGNEVAKS VALITSEMISPERIOODIKS

ÄRIKESKKOND

1. Lähtume seadusandluses põhimõttest, et me usaldame Eesti ettevõtjaid ning me ei karista enamust sellepärast, et mõni üksik võib olla halbade kavatsustega. Sellest tulenevalt lihtsustame oluliselt ettevõtlusega seotud regulatsioone. Viime läbi eurodirektiivide rakendamise auditi ja eemaldame kõik ülearuse. Alati ei pea tegema seadust või välja mõtlema järelevalvemehhanisme, piisab inimeste targast kõnetamisest.
2. Viime ellu uue tiigrihüppe Eesti riigijuhtimises, mille tulemusena väheneb halduskoormus kolmandiku võrra. Kodanike ja ettevõtjate suhtlemisel riigiga asendame praeguse reegli „Oleme kohustatud vastama 30 päeva jooksul“ reegluga „Vastame selle nädala jooksul“ ning kogume kõiki andmeid vaid ühe korra.
3. Loomme ettevõtjatele personaliseeritud teeninduse ja ühe ukse poliitika nii virtuaalses kui pärismaailmas.

4. Hakkame süsteemselt tegelema sellega, et Eesti tõuseks kõigis rahvusvahelistes äri- ja investeerimiskeskonda mõõtvates indeksites esimese viie hulka.
5. Kogume Eesti ettevõtjatelt sisendi ning teeme selle alusel seadusandlusesse vajalikud täiendused (finantsinstrumendid, korporatiivstruktuurid jms), mille tulemusena ei oleks (eelkõige iduettevõtetel) enam juriidilistel põhjustel vaja Eestist peakortereid ära viia.
6. Kohalikud ettevõtted on maa sool. Eemaldame nende teelt üleliigse bürokraatia, usaldame neid ning hindame seda, et inimesed suudavad iseennast ära toita ja teistele tööd pakkuda. Tagame ettevõtlusele võrdsed võimalused kõikjal Eestis taristu arendamise, ühistranspordi, töötajate transpordikulude, tervisekontrolli ja muude kohustuslike esmatasanditeenuste kättesaadavuse parandamise kaudu.
7. Välistame ettevõtjate varjatud maksustamise tõusu ebamõistlike ja mitteku-lupõhiste riigilõivude, aktsiiside ning kohustuslike haldustoimingute kaudu. Vähendame kohustuslike järelevalvetoimingute ning nendega seotud analüüside ja mõõdistuste kulu ettevõttele.
8. Võtame kohtusüsteemi arendamisel eesmärgiks selle, et kümne aasta pärast oleks Eesti kohtusüsteem Euroopa kiireim ja usaldusväärseim. Lühendame tsiviil- ja haldusajade menetlusaegu kohtutes.
9. Maksustame Eestist varjatult kasumi väljaviimise Euroopa Liidu seadusandluse piirides. Toetame seaduste, sh maksuregulatsioonide täiendamise teel ringmajanduse põhimõtete laialdast rakendamist.

10. Eesti peab olema viie aasta pärast maailma esimese viie riigi hulgas kahepoolsete lepete osas, mis puudutavad topeltmaksustamist, investeringute kaitset ja viisavabadust.
11. Reformime Eesti välisteenistust. Eesti välisteenistuse edukust mõõdetakse selle järgi, kui palju ta on suutnud Eesti ettevõtjatel aidata enda vastutuse all olevates riikides oma äri kasvatada.
12. Looime EASI ja Kredexi baasil uue, fokuseeritud asutuse, mis aitab ellu viia „Peakorterite maa“ strateegiat. Reorganiseerimise käigus kaotame kogu senise tegevuse, mis seda eesmärki ei teeni.

KAPITALITURG

1. Kapitalil on rahvus. Toetame kõikvõimalike meetmetega rahvusliku kapitali kogunemist ja kasvu. Eesti riik seisab rahvusvaheliselt oma ettevõtjate huvide eest ilma igasuguse häbitundeta.
2. Pensionifondidesse kogutavad vahendid jagame pooleks, eristades Eesti majandusse investeeritava osa. Järgneva viie aasta jooksul investeeritakse Eesti majandusse vähemalt 50 protsenti pensionifondide kogumahust.
3. Väljapoole Eestit tehtavate investeringute ja omandamiste toetuseks vaatame läbi kõik praegused toetusmehhanismid, viies Eesti ettevõtete poolt väljapoole Eestit tehtavate investeringute ning ekspordi toetused kooskõlla turu vajadustega.

4. Kohaliku kapitalituru elavdamiseks ja pensionifondide investeerimisvõimaluste loomiseks viime vähemalt 33 protsenti igast riigiettevõttest börsile. Riiklikud ja riigiettevõtete võlakirjad on noteeritud Tallinna börsil.
5. Võimaldame kasutada üksikisikust investori investeerimiskontot investeringuteks ka neisse Eestis registreeritud äriühingutesse, mis ei ole börsil noteeritud.
6. Seame eesmärgiks, et Tallinna börs ühineks Helsingi börsiga, tagades selliselt Tallinna börsil noteeritud ettevõtete investoritele suurema likviidsuse.

TÖÖJÕUD

1. Eestisse on teretulnud kõik, kes soovivad siin tööd teha ja makse maksta ning kes austavad meie kombeid ja kultuuri. Ajutiste töölubade kaudu reguleerime oma ettevõtete ligipääsu välistööjõule, arvestades Eesti elanike tööhõivet ja majandustsükli.
2. Muudame Eesti atraktiivseks töö- ja elukohaks välistalentidele. Selleks arendame edasi riiklike teenuseid, mis on kättesaadavad ka inglise keeles, investime koolivõrku, et välispetsialistide lapsed saaksid kooliharidust omandada rahvusvaheliste õppekavade alusel, kuid eelistatuna koos Eesti lastega, ning tagame lasteaiakohtade olemasolu. Eesti keele õpe peab jääma kohustuslikuks aineks õppekavades.

3. Tagame tasuta eesti keele õppe kõigile soovijatele, et soodustada lõimumist meie ühiskonda.
4. Investeerime sellesse, et Eesti jaoks olulistes õppevaldkondades (reaal- ja loodusteadused, insenertehniline õpe, IT jms) kahekordistuks välistudengite arv järgmise viie aasta jooksul. Eesti keele õpe peab jääma kohustuslikuks aineks ka kõrghariduse õppekavades. Tagame igale ülikoolilõpetajale kaheaastase ajutise Eesti tööloa, et suurendada talentide Eestisse jäämist.
5. Kehtestame sotsiaalmaksu lae kolmekordse keskmise palga tasemel, et motiveerida Eesti ettevõtteid siia tooma rohkem tippspetsialiste.
6. Vanaduspensionieas inimeste tulu (sh pension) on kuni tuhande euronit vabastatud tulu- ja sotsiaalmaksust. See aitab inimestel endaga paremini hakkama saada ning motiveerib tööandjaid kaasama tööjõuturule rohkem eakaid.
7. Soodustame isiku otsusel pensioni edasilükkamist, kui pensioniea saavutanud inimesel on tervist, et teha tööd, mis tagab talle piisava sissetuleku. Pensioni esimese samba süsteem peab ka rahaliselt sellist isikut soosima. Aasta võrra enda pensioni edasilükkamine peaks tulevikus tagama vähemalt 10 protsenti kõrgema esimese samba pensioni.
8. Ajakohastame töölepinguseaduse ning töötervishoiu ja -ohutuse eeskirju, et toetada paindlikke töösuhteid, sh kaug- ja osakoormusega tööd.
9. Oleme valmis toetama investeringuid (nii toetuste kui maksusoodustuste kaudu), mis loovad töökohti väljaspool tõmbekeskuseid.

PUIDUTÖÖSTUS – strateegiline tööstusharu

1. Puit, toit ja põlevkivi on Eesti tööstuse suurimad sambad.
2. Igasuguse tööstuse aluseks on tooraine ja tööjõud, mille kasutamist on vaja võimalikult efektiivselt planeerida. Toetame metsanduses saja aasta teaduspõhise plaani tegemist.
3. Mida kõrgemale arenguetapile tootmine jõuab, seda keerulisem on toodangut müüa, oluline roll on disainil ja inseneerial. Panustame senisest enam reaalinete ja disaini alasele haridusele.
4. Toetame kohalikul toorainel põhinevat tööstust, *mis jätab kogu tulu Eestisse*. Metsa- ja puidutööstuses jaguneb tulu enam kui 100 000 metsaomaniku vahel ning tööstusharus on kokku ligi 40 000 töökohta. Valdavalt maapiirkondades asuvates puidutööstustes on palk juba praegu Eesti keskmisest kõrgem.
5. Hästi arenenud puidutööstus on keskkonnahoidlik ja tasakaalustab tõhusalt *põlevkivi kaevandamisega tekkivat CO₂ jalajälge*. Mõlemad muudavad Eesti elu jõukamaks ja paremaks.
6. Jätkusuutlik tööstus põhineb ressursside säästlikul kasutamisel. Metsamehed hoiavad metsa, põllumehed hoiavad maad, jahimehed hoiavad ulukeid. Usaldame eksperte, kes on tegelikud ressursi hoidjad.

IDA-VIRUMAA STRATEEGIA

Eesti ettevõtete lisandväärtuse osakaal toodangus on meil kahjuks Euroopa Liidu väiksemaid. SKP jõudsamaks kasvatamiseks tuleb panustada ka nüüdisaegsesse tööstusesse, Rootsi ja Saksamaa oleksid meile siin heaks eeskujuks. Tänapäevane tööstus loob täiendavalt enda ümber mitu korda enam töökohti ja on suurepärase riigikassa täitja. Arvestades tänapäeva ühiskonnas valitsevaid meelsusi, saab Ida-Virumaa siinkohal olla Tallinnale peamine alternatiiv Eestis.

Oleme aastakümneid rääkinud Ida-Viru suurest potentsiaalidest. Paraku on see potentsiaal aastatega ainult kahanenud, kuid midagi on siiski veel alles. Ida-Virumaal on mitmeid soodsaid asjaolusid nüüdisaegse tööstuse arendamiseks:

1. Virumaa Kolledž automaatika ja telemaatika õppega ning Narva Kolledž oma IT-õppega, mida toetavad piirkonna tööstuslikud traditsioonid ja kohalike koostööpartnerite hea tase reaalainetes;
2. olemasolev laialdane taristu, sh elektri- ja gaasivõimsus, suhteliselt inimtühjas keskkonnas;
3. hea logistiline asukoht kahe keskuse – Tallinna ja Peterburi – vahel (st Euroopa Liidu ja Venemaa kokkupuutepunktil);
4. kiirelt arenev Sillamäe sadam, mis on nullist alustades teinud 15 aastaga läbi tohutu arengu ning on piirkonnas üks arvestatavamaid sadamaid.

Ida-Virumaa majandusmudeli võtmesõnad on nüüdisaegne tööstus, uusettevõtlus, loomemajandus ja turism. Nendele majandusarengu valdkondadele tuleb pöörata pikas plaanis erilist tähelepanu ning sellest lähtuvalt arendada ka piirkonna muid valdkondi, nagu haridus (valdkondade arengut soodustav õpe riigigümnaasiumites ja kolledžites), turundus ja kommunikatsioonitegevused ning riiklike investeeringute plaanid, sh struktuurifondidest tulevad investeeringud uuel finantsperioodil.

Samuti ei saa olla meie eesmärk maavarade kasutamisest täielikult loobuda, vaid kasutada neid efektiivsete ja keskkonnahoidlike tehnoloogiatega ning minimaalsete mõjudega. Põlevkivisektori panus Eesti SKP-sse ja energiasõltumatusse on märkimisväärne ning sektoriga otse või kaudselt seotud kümnetel tuhandetel inimestel peab olema kindlus oma tuleviku suhtes.

Riigil peab olema plaan heaolu tagamiseks kümnetele tuhandetele põlevkivisektoriga seotud Ida-Virumaa inimestele ja riik peab uurima senisest enam oma maavarade keskkonnahoidlikke kasutusvõimalusi. Ainult seejärel saame rääkida põlevkivienergeetika kokkutõmbamisest. Esmalt tähendab see uusi töökohti, soovitatavalt tööstuses ja uues majanduses.

MAKSUD

1. Me usume, et maksud on hind, mida inimesed ja ettevõtted on nõus maksta neile pakutava keskkonna eest. Sellest lähtuvalt maksavad inimesed juba praegu üsna kõrget hinda oma elukeskkonna eest ja Eesti üldine maksukoormus ei tohi lähiajal tõusta. Me oleme vastu igasugustele maksumuudatustele,

mille põhiline eesmärk on leida järgmise aasta planeeritavatele lisakulutustele kate. Kehtestame meie ettevõtetele kaks aastat kestva maksurahu.

2. Oleme veendumusel, et majanduskasvule mõjuvad kõige kahjulikumalt kasumi maksustamine, füüsilise isiku tulumaks ja seejärel tarbimismaksud. Kõige vähem kahjulikud on jooksvad varamaksud, mida on võrreldes teiste maksuliikidega Eestis liiga vähe kasutatud. Algatame ühiskonnas laiemas diskussiooni maksusüsteemi ümberkorraldamiseks selliselt, et osa maksukoormusest viiakse tööjõult üle varadele.
3. Kaotame ära erisoodustusmaksu töötajate tervise ja isikliku arenguga seotud kuludelt, sest meie eesmärk on terve ja haritud rahvas.
4. Lisaks sotsiaalmaksu laele kehtestame sotsiaalmaksu pöranda aktiivse ettevõtlustulu teenijatele kuni kolmekordse keskmise palga tasemeni. See tähendab, et aktiivse ettevõtlustulu maksustame 16,5-protsendise sotsiaalmaksuga (s.o poole väiksema sotsiaalmaksuga) kuni kolmekordse keskmise palga tasemeni. Selline lahendus toob kaasa ühelt poolt suurema solidaarsuse ning teiselt poolt ettevõtjatele selguse – kui indiviidi tasemel on tema aktiivse tulu (palk + aktiivsest ettevõtlusest teenitud dividendid) pealt juba makstud madalama määraga sotsiaalmaks kuni kolmekordse keskmise palga tasemel, siis maksuametil ei ole rohkem küsimusi seda summat ületava tulu kohta. See annab ühelt poolt ettevõtetele selguse ja õiguskindluse ning teiselt poolt tunnustab inimeste soovi ettevõtjana riske võtta.
5. Soodustame inimeste panustamist enda ja pereliikmete haridusse. Tõstame üksikisiku tulumaksuvaba koolituskulu pereliikme kohta 1200 euroni aastas

6. Maksude arvutamine, deklareerimine ja maksmine peab olema nii kodaniku kui ettevõtja jaoks lihtne ning arusaadav. Eraisikute põhimakse peab suutma arvutada ja deklareerida masin.
7. Viime inimese vaates kokku üksikisiku tulumaksu, sotsiaalmaksu ja töötuskindlustuse maksu ning loome igale inimesele personaalse konto, kust ta näeb läbi paistvalt seda, kuhu läheb tema maksuraha ning mis maksumuses teenuseid ta riigilt saab.
8. Alkoholi- ja tubakaaktsiisid peavad kehtima sellisel tasemel, mis tagab riigile maksimaalse maksulaekumise ning mõjutab inimeste tervisekäitumist.
9. Kütuse- ja elektriaktsiisid peavad kehtima sellisel tasemel, mis tagab riigile teede- ja elektrivõrgu vajaliku toimimise, kuid need aktsiisid ei tohi olla muude riigiga seotud kulude katmisallikas, sest tegemist on kogu ühiskonna jaoks oluliste sisendkulude ning elukalliduse tõusu mõjuriga, lüües eriti valusalt madalama sissetulekuga inimesi.

RIIKLIK TURVAVÕRK – TERVISHOID JA SOTSIAALKAITSE

EESTI LUGU:

MAAILMA ESIMENE PERSONAALNE RIIK, KUS KEDAGI EI JÄETA MAHA

Erinevalt tänapäevast on koos kasvava oodatava elueaga pikenenud ka tervelt elatud aastad ning eestlane elab tervena kauem kui keskmine eurooplane. Selle saavutamiseks on tervishoiu ja sotsiaalkaitse riiklik süsteem ümber kujundatud ning fookuses on tugi tervelt elamisele. Eesti inimesed ise ja ka tööandjad investeerivad prioriteetselt inimeste vaimsesse ning füüsilisse tervisesse. Selle kõige tulemusena on Eestis vähenenud ravivajadus, sealt tulenevalt ravijärjekorrad, arstide puudus ja muud tervishoiusüsteemi kimbutavad probleemid.

Tuleviku personaalne riik oskab kaitsta ja aidata ka kõige haavatavamaid ühiskonna liikmeid, sh puudega inimesi, kroonilisi haigeid, vanureid jt. Meile on endastmõistetav, et iga Eesti inimene elab talle võimetekohast täisväärtuslikku elu, saades selleks tuge hariduse omandamiseks ja tööelus osalemiseks. Kõigile on tagatud ligipääs vajalikele hooldusteenustele, olgu see koduteenus,

päevahoid või hooldekodu nii, et lähedased ei jääks hoolduskoormuse tõttu tööturust eemale. Eakad, puudega inimesed ja nende pered on väärtustatud ning kaasatud ühiskonda. Kasutusse on võetud kaasav disain, mille tulemusena on laiatarbekaupade, keskkondade, hoonete ja teenuste kasutamine ilma kohandusteta kasutatav ning ligipääsetav nii paljudele inimestele kui võimalik ja mõistlik. Väikses Eestis ei diskrimineerita kedagi erinevuste tõttu ja kedagi ei jäeta maha.

Tänapäeva haigekassa, sotsiaalkindlustusameti, töötukassa ja kohalike omavalitsuste sotsiaalhoolekande üksuste baasil on loodud Heaolufond, mille all tegutsevad üle Eesti kohapeal heaolukeskused ning kogu tervise, sotsiaalkaitse ja muude tugiteenuste korraldus toimib inimese vaatepunktist ühe ukse kaudu. Eesti on maailma esimene personaalne riik, mis kõnetab iga oma abivajajat isiklikult, viies temani just temale vajalikud tugiteenused ja info oma tervise eest hoolitsemiseks ning sotsiaalkaitseks. Inimene saab riigilt tellida teenuseid personaalselt ja mitte umbisikuliselt ning riik kujundab need teenused talle ainulaadsel sobival moel.

Universaalne solidaarne ravi- ja sotsiaalkindlustussüsteem katab kõikide Eesti inimeste esmatasandi ennetuse ning perearstiabi. Kohalik heaolukeskus on koht, kus ühest uksest sisse astudes saab inimene lahenduse paljudele probleemidele. Seal töötavad lisaks perearstile sotsiaaltöötaja, psühholoog, logopeed, haridus- ja karjäärinõustaja ning paljud teised. Kogukonnad, vabatahtlikud, MTÜ-d ja uudsed lahendused on sotsiaalkaitse ja tervishoiusektori osalised. Tervishoiu, sotsiaalteenuste ja hariduse sektorid näitavad majanduses mahu kasvutrendi nii protsendina SKP-st kui ka töökohtade loojana. Innovatsioon tervishoiu- ja sotsiaalteenustes on sama oluline kui innovatsioon farmaatsia- või kosmosetööstuses.

Raviasutuste vahel puudub kunstlikult tekitatud ja tervishoiu ressursse sööv ärikonkurents ning ühtlaselt hea arstiabi kvaliteet on tagatud koostöövõrgustiku kaudu. Ravi ja tervishoiu ning sotsiaalkaitse sektoris tegutsevad nii avalik- kui ka eraõiguslikud asutused. Kujunenud meditsiinikultuur on oma olemuselt kvaliteeti tootev. Ravitöö nutikas planeerimine ja logistika võimaldab arstidel pühenduda oma kitsale erialale ning töötada väärikates tingimustes.

PIKK PLAAN AASTANI 2035

1. Võtame suuna personaalse riigi ehitamisele. **Tänapäeva haigekassa, sotsiaalkindlustusameti ja töötukassa koondamisel loome Heolu fondi, kus andmed on koondatud ühtsesse infosüsteemi. Viime riiklike toetuste väljamaksed maksu- ja tolliametisse ning automatiseerime need.**
2. Suuname vastutuse universaalsete tervishoiu- ja sotsiaalteenuste osutamise eest riigile. Üle Eesti töötavad healukeskustes sotsiaalkaitse- ja tervishoiuspetsialistidest koosnevad meeskonnad, kes nõustavad abi vajavaid inimesi ning lahendavad nende kompleksed **sotsiaalkaitse- ja tervishoiuprobleemid. Spetsialistide meeskonnad tagavad, et abi vajavad inimesed ei läbi enam korduvaid hindamisi ega pea abi saamiseks esitama taotlusi eri asutustesse.**
3. Pikas plaanis ehitame välja haiguste, sotsiaaltoe ja muude abivajaduste andmete baasil sotsiaalsed ennetusprogrammid, mis põhinevad e-lahendustel, et jõuda kiiresti kõigi riskirühmadeni. Laiaulatuslik ennetustegevus on suunatud rahvatervise seisukohalt kõige olulisematesse valdkondadesse, sh tervise ja

hoolimise teemaline haridus lastele, laste hammaste tervis, sõltuvusprobleemide ja vägivalda ennetus. Individuaalse tervise ja sotsiaalprobleemi riskide ennetusega tegevused on koondatud Heaolu fondi keskustesse.

4. Kaotame raviasutuste vahel kunstlikult tekitatud ning tervishoiu ja sotsiaalkaitse ressursse kurnava konkurentsi. Kaotame bürokratlikud piirangud asutuste koostööks (võrgustumiseks) ning soodustame omandivormist sõltumata tõestatud kvaliteediga asutuste koostöövorme.
5. Toetame eraettevõtluse osalemist ja muude koostöömodelite (sihtasutused, MTÜd) loomist sektoris ning kujundame selleks õiglase ja läbipaistva konkurentsikeskkonna.

TEGEVUSKAVA JÄRGNEVAKS VALITSEMISPERIOODIKS

1. Viime kogu tervishoiu ja sotsiaalvaldkonna raha ning teenuste koordineerimise ühtse Heaolu fondi alla.
2. Laiendame universaalset solidaarset kindlustust esmatasandi perearstiabile, võttes koormuse ära erakorralise meditsiini osakondadelt.
3. Nüüdisajastame tervishoiuasutuste rahastusmudelit: tagame tegevuse stabiilsuse riiklikele suurhaiglatele ja võimaldame teistel tõestatud kvaliteediga tervishoiuasutustel pakkuda teenuseid sõltumata omandivormist.

4. Muudame tervishoiu- ja sotsiaalkaitseteenuste hindamise ning määramise paindlikuks lähtuvalt inimese vajadustest. Muudame teenuste rahastuse erialadeülelalt episoodipõhiseks ning tagame inimese vaatenurgast ühe ukse poliitika, liites ühtsesse süsteemi sotsiaalkindlustusameti, haigekassa ja töötukassa vastavad tänapäeva teenused.
5. Lihtsustame pere- ja eriarsti rahastusmudelit ning vähendame perearsti nimistu liikmete piirarvu 1600-le. Suurendame pereõdede ja apteekrite rolli esmatsandi tervishoius.
6. Algatame erialaseltside poolt kogu rahva tervist parandava ja tervishoiukulusid vähendava ennetusprogrammi väljatöötamise: tagame süstemaatilise hamba-tervise ennetuse lastele; lisame tervisliku toitumise ja elustiili õppe lasteasutustesse ja perearstiõppesse; viime sisse väärtuskasvatuse koolidesse ja täiskasvanutele. Sellega ennetame perevägivalda, üksikvanema ja sõltuvusega seotud probleeme. Abi vajavatele inimestele võimaldame varajast psühholoogilist tuge.
7. Võimaldame raviasutustel lisaks riiklikule kindlustushinnale kehtestada omaosalustasu, kui see on vajalik eeldus teenuse pakkumiseks ja abivajaja soovib teenuse pakkujat kasutada. Abivajaja saab kasutada riiklikku kindlustusraha kõigis teenust osutavates meditsiinasutustes vabal valikul. Omaosalus ei laiene tänapäeva mõistes ravikindlustustatutega võrdsustatud inimestele, kelle eest riik tasub sotsiaalmaksu – lapsed, töötud, töövõime kaotusega inimesed, rasedad, pensioniealised jne.
8. Kaotame töövõimetoetuse seose sissetulekutega, motiveerides pikaajalise tervise probleemiga inimesi teostama ennast tööturul.

9. Pakume koolitusi, ettevalmistusprogramme ja nõustamisteenuseid, mis tagavad teenuseosutajate (sh omasteholdajate) teadmised ja oskused ning osutatavate teenuste kvaliteedi.

10. Muudame tervishoiu rahaliste vahendite kasutamise efektiivsemaks. Selleks
 - a. toome tervishoidu tagasi pool tervishoiukuludest, töötades välja pettuse ja raiskamise vastased kontrollmudelid ning optimeerides tervishoiusüsteemi korraldust;
 - b. suuname osa tervistkahjustavate ja sõltuvust tekitavate alkoholi ja tubaka tarbimise aktsiisidest ning hasartmängumaksud tagasi tervishoidu;
 - c. motiveerime tööandjaid panustama töötajate vaimsesse ja füüsilisse tervisesse, kaotame tööandja maksukohustuse töötajatele võimaldavatel tervist edendavatel erisoodustustelt, soodustades eraravikindlustuse kujunemist.

11. Loomesotsiaalkaitse- ja tervisekeskuste kaudu erakorralise meditsiini ja esmasastandi arstiabi vahelise koordineeritud süsteemi, vähendades seeläbi EMO-de koormust.

12. Muudame haiguspäevade ja -hüvitiste korda selliselt, et haigestumise korral on soodustatud inimesel võimalik koju jääda ning arsti poole pöördutakse vaid siis, kui vaja. Alustame haigushüvitise maksmist haiguslehe esimesest päevast.

13. Võimaldame varasema psühholoogilise, logopeedilise, füsioterapilise jm toe pakkumist heaolukeskustes.

14. Töötame välja puudega inimeste ja patsientide esindusorganisatsioonide tegevuspõhise rahastusmudeli.
15. Alustame eakatele ja puudega inimestele tudengite seltsis sotsiaalkodude loomist, millega vähendame sihtrühmade sotsiaalabi vajadust. Kodus elavatele abi vajavatele inimestele tagame inimväärse hoole ja arstiabi ning vabastame omaksed hoolduskoormusest, mis on neid seni takistanud tööturul osalemast.
16. Seame reegliks, et avaliku ruumi ja hoonete kujundamisel rakendame kaasa disaini põhimõtteid, millega tagame kõigile Eesti inimestele sõltumata nende erivajadusest võrdsed võimalused ning ligipääsu infole ja füüsilisele keskkonnale.

RIIGIVALITSEMINE

EESTI LUGU:

MAAILMA ESIMENE BÜROKRAATIAVABA PERSONAALNE RIIK

Tänapäeva riigivõimu korraldus on loodud 25 aastat tagasi keerulisel ajal ja lühikese aja jooksul. See kõik sündis toona valitsenud parimate teadmiste, kogemuste ja ettekujutuse pinnalt. Viimaste aastakümnete arengusuunad, alates demograafilistest trendidest kuni infoühiskonna arenguni, on loonud olukorra, kus avaliku võimu ülesehitus ja toimimine tuleb süsteemselt üle vaadata. See tuleb kooskõlastada muutunud keskkonna ja eesotavate probleemidega.

Eesti on väike riik ning meie valitsemissüsteem peab olema lihtne, jõukohane, võimalikult lame ja vähetasandiline. Kõiki riigi tasemel garanteeritud universaalteenuseid (haridus, sotsiaalne turvavõrk, tervishoid, transport) tuleb korraldada ühtselt, tugevate ning hästi juhitud ametite kaudu, kaasates teenuste pakkumisse ja kvaliteedi tagamisse võimalikult palju kogukondade esindajaid.

Eesti 200 nägemuses on tuleviku Eesti tugeva Riigikoguga parlamentaarne liberaalne demokraatlik riik. Selleks peab praegusest nõrgast Riigikogust saama rahva tahet esindav riigi juhtimisorgan, mitte peasjalikult valitsusest tulevate eelnõude menetlusmasin, nagu täna. Selleks viib Eesti läbi Riigikogu võimestamise reformi.

Riigikogus töötamine saab olema auasi ja kodanikukohus, mitte üksnes hästi tasustatav töö. Riigikogus töötavad rahva esindajatena oma valdkonna spetsialistid, kes oma teadmiste ja kogemuste baasil algatavad seadusemuudatusi, arengu- programme ja visioonistrateegiaid. Riigikogus toimuvad sageli riikliku tähtsusega küsimuste tulised arutelud, kuhu on kaasatud lai ring oma valdkonna spetsialiste. Samuti toimuvad vähemalt kord aastas erineva maailmavaatega erakondade esimeeste avalikud debatil parlamendi ees, mis on kujunenud Eesti poliitikaelu tähtsündmuseks. Rahvaalgatuse meetmestik toimib aktiivselt ning rahvaalgatuse vormis tõstatatud küsimusi arutatakse suures saalis vastava ministri osalusel, mitte enam vaikselt komisjonis.

Eesti teiseks proovikiviks on riigijuhtimise aparadi ja riigi teenuste muutmine nüüdisaegseks, paindlikuks, uuendusmeelseks, võimalikult bürokraatiavabaks, efektiivseks ning jõukohaseks. Eesti viib läbi uue tiigrihüppe – „Tiigrihüpe 2.0“ –, millega luuakse maailma esimene bürokraatiavaba riik: Eesti kodanikud ei pea enam kulutama riigiasutuste uksi, et esitada taotlusi teenustele, mis on neile seadustega tagatud. Kogu riigi halduslik-bürokraatlik toimimine on Eesti inimese eest ära peidetud ning riik suhtleb iga inimesega personaalselt ühe ukse / e-portaali kaudu.

Eestis ei ole poliitikasuunad enam ministeeriumite vahel ära jagatud. Silotornistumisest vabanemiseks on ministeeriumid ühendatud nende praeguses tähenduses üheks asutuseks – riigivalitsuseks. Valdkonnapõhised ministeeriumid on jätkuvalt olemas, kuid nad on riigivalitsuse kui terviku struktuuriüksused. Nad järgivad pika-aegset strateegiat ning muutuvad vastavalt iga uue valitsuse valitsemisperioodiks seatavatele prioriteetidele ja fookuspunktidele. Riigivalitsuse struktuuriüksused on Eesti pikaajaliste probleemide põhjal kokku pandud spetsialistide meeskonnad, keda toetavad tugiteenuste osakonnad, nagu riigi rahandus ja õigus. Ühendatud

valitsusasutusel on seniste valdkondlike ministrite asemel probleemipõhised ministrid, kes koos peaministriga moodustavad Vabariigi Valitsuse. Riigireformi tulemusena on Eestis vähenenud oluliselt ametite ja sihtasutuste hulk ning on tekkinud tugevad, üle kogu riigi kvaliteetseid teenuseid pakkuvad ametid.

PIKK PLAAN AASTANI 2035

1. Riigijuhtimise reform tuleb ka päriselt ellu viia. Struktüreerime ümber riigijuhtimise aparaadi, luues ühtse riigivalitsuse probleemipõhiste spetsialistide meeskondadega ning võimekate rakendusasutustega (ametitega). Riigijuhtimise reform peab tagama, et ametnike arv, avaliku sektori kulude osakaal ning halduskoormus ei kasvaks – kasv ja areng peab toimuma innovatsiooni, mitte mahtude kasvu arvelt.
2. Koos riigijuhtimise reformiga viime läbi universaalteenuste reformi ja koondame nende teenuste korraldamise ühtsetesse hästi juhitud ametitesse, mis tagavad ühtselt hea teenusekvaliteedi üle kogu Eesti.
3. Algatame Riigikogu reformi paketi. Riigikogu töökorraldus tuleb muuta selliseks, et see võimaldaks parlamendi töös osaleda ka inimestel, kes ei soovi valida poliitiku elukutset. Need on arstid, õpetajad, insenerid, ettevõtjad ja teiste elualade eksperdid. See tähendab Riigikogu töökorralduse muutmist aastaringseks ja istungite korraldamist selliselt, et Riigikogu liikmetel oleks tagatud võimalus jätkata osakoormusega tegutsemist oma erialal. Vabaneda tuleb arusaamast, et poliitik on püsiv elukutse või ametikoht. Kaalume Riigikogu liikmeks oleku

järjestikuse aja piiramist kahe koosseisuga, mille järel tuleb võtta vähemalt ühe valimisperioodi pikkune paus.

4. Viime läbi „Tiigrihüppe 2.0“, mis teeb Eestist maailma esimese, inimese ja ettevõtte seisukohast bürokraatiavaba riigi.

TEGEVUSKAVA JÄRGNEVAKS VALITSEMISPERIOODIKS

RIIGIJUHTIMISE REFORM

1. Teeme riigile nulleelarve. See tähendab, et vaatame otsa kõikidele riigieelarve kuludele, hinnates põhjalikult nende otstarbekust ja kulutõhusust. Seame esikohale tarbetu dubleerimise vähendamise ja riigi teenuste kujundamise inimese vaatenurgast. Riigieelarve audit on eeldus maksupoliitika pikaajalise plaani koostamiseks.
2. Algatame kohe ühtse riigiaparaadi – riigivalitsuse – moodustamise teostatavusanalüüsi ja pilootprojekti ühendministeeriumi hoone baasil.
3. Suurendame riigi rolli ja vastutust hariduse, transpordi, esmatasandi meditsiini ja sotsiaalkaitse teenuse pakkumisel ning kvaliteedi tagamisel kõikjal üle Eesti, lõpetades ära süsteemi killustatuse 79 omavalitsuse vahel. Inimese vaatenurgast loome personaalse riigi, kus temale vajalikud teenused ja tugivõrgustik on ühtsed ning tema vajaduste järgi disainitud.

4. Viime läbi eurodirektiivide rakendamise auditi ning riiklike regulatsioonide ja (juhtimis)protsesside auditi eesmärgiga vähendada bürokraatiat ja lihtsustada juhtimisprotsessi. Kehtestame reegli, et iga uus vastuvõetud seadus, määrus või kord peab tühistama või lihtsustama vähemalt kolme olemasolevat.
5. Kodanikule ja kliendile otsest väärtust pakkuvad ametikohad suuname ministeeriumidest rakendusasutustesse, et need oleks kodanikule ja kliendile võimalikult lähedal. Võimestame rakendusasutusi koondamaks erinevaid ameteid ja sihtasutusi.
6. Lühendame riigijuhtimise ahelaid, defineerime selgemalt ametniku vastutuse ja julgustame võtma vastutust, sh tegema kaalutusotsuseid. Ilma vastutuseta on riik ükskõikne.
7. Premeerida tuleb säästu, mitte kulutamist. Eelarveaasta lõpus korraldatavad avaliku sektori hullud päevad tuleb saata minevikku. Asutuste juhtidele peab andma võimaluse kasutada kokkuhoitud ressursse innovatsiooniks järgmise kalendriaasta jooksul, kartmata eelarve vähendamist hädavajalike tegevuste arvelt. Samuti peavad asutuste juhid saama otsustusõiguse eelarve kasutamise viisi üle, et saavutada soovitud tulemus.
8. Loo süsteemi riigijuhtimise kõrgema ja keskastme juhtide rotatsiooniks eri sektorite vahel. Seame eesmärgiks era- ja kolmanda sektori ekspertide hõlmamise riigisektori võtmepositsioonidele, et vältida mugandumist ning lisada värskest ja uuendusmeelsust.

RIIGIKOGU REFORM

1. Algatame Riigikogu töö- ja kodukorra seaduse muudatuse, muutes Riigikogu töö aastaringseks ning koondades suure saali ja komisjonide istungid. Eesmärk on võimaldada Riigikogu töös osaleda ja Riigikogusse kandideerida ka oma ala spetsialistidel, kes soovivad lihtliikme töö kõrvalt jätkata oma erialatööd.
2. Algatame diskussiooni Riigikogu liikmeks oleku aja piirangu sisseseadmise kohta. Kaalume Riigikogu liikmeks oleku järjestikuse aja piiramist kahe koosseisuga, mille järel tuleb võtta vähemalt ühe valimisperioodi pikkune paus.
3. Tagame Riigikogu liikmete komisjonidesse ja teistesse struktuuridesse erakondadest sõltumatud spetsialistid; ametikohad võtame täidesaatva võimu (ministeeriumide) juurest.
4. Riigikogu rolli ja kaalukuse parandamiseks kaalume täitevõimu, samuti avalikõiguslike institutsioonide juhtide ja ametnike ärakuulamise laiemat kasutamist Riigikogu poolt. Asjakohane on kuulamistesse kaasata ka mõjukaid ning ennast tõestanud era- ja kolmanda sektori esindajaid.
5. Viime sisse maailmavaatelistel lähtekohtadel olevate erakondade esimeeste avalikud debatil parlamendi ees, mis kujunevad Eesti poliitikaelu tähtsündmuseks.
6. Vähendame komisjonide arvu ja kujundame ümber nende pädevused.
7. Kehtestame avatud nimekirjade reegli Riigikogu valimistel.

8. Suurendame Riigikogu liikmete isiklikku vastutust poliitika kujundamise eest. Viime sisse reegli, et igale Riigikogus menetletavale eelnõule määratakse üks konkreetne Riigikogu liikmest vastutaja – raportöör –, kelle hoole all on konkreetne eelnõu. Vastutaja on juhtiv kõneisik antud teemal. See praktika aitab valijail paremini hinnata valitud saadiku sisulist tööd ning paneb avaliku surve saadikule oma töönäitajate osas.
9. Kaotame senisel kujul Riigikogu liikmete kuluhüvitissüsteemi, mis kahjustab Riigikogu mainet ja tekitab tarbetut töömahukat administreerimist.
10. Lõpetame ära katuseraha jagamise.

„TIIGRIHÜPE 2.0“:

Eesti tiiger tuleb uuesti hüppama õpetada. Viime ellu riigihalduse ja teenuste reformi, lähtudes järgmistest põhimõtetest:

1. Vaid üks kord. Kehtestame seaduste tasemel nii eraisikute kui ettevõtete jaoks andmete ühekordse esitamise põhimõttel, et „riik ja kohalikud omavalitsused ei tohi inimeste ja ettevõtete käest küsida andmeid, mis neil on juba olemas või mida saab mõistlikul viisil tuletada riigi või kohaliku omavalitsuse käes olevatest andmetest“. Seda printsiipi on siia maani järgitud poolpehmelt eraisikute andmete puhul, aga sama põhimõtte peaks kehtima seaduse tasemel ka ettevõtete andmete kohta. Selle mündi teine pool on kogutavate andmete hulk ja siin tuleb kriitilise pilguga üle vaadata eelkõige ettevõtelt kogutavate andmete hulk, sest iga järgmise aruande esitamine suurendab halduskoormust.

2. Avalduste kaotamine. Kaotame ära avalduse esitamise kohustuse teenuste puhul, kus riigil on selgelt ja üheselt teada kodaniku õigus vastavat teenust saada. Seda teemat on juba käsitletud üksikute teenuste puhul, nagu lapse sünd, aga see tuleks kehtestada põhimõttena kõigi riiklike teenuste kohta. Kui inimesel on õigus hakata saama pensioni, siis miks ta peaks selle jaoks veel eraldi avalduse esitama?
3. Riikliku suhtluse kiirendamine. Lühendame kaks korda kõiki riigipoolse vastamise maksimaalseid tähtaegu ja kehtestame haldusmenetlustes kõikjal printsiibi, et „tähtjaks saabunud vastust loetakse positiivseks vastuseks“. Praegu on standardne reaktsiooniaeg riigi puhul 30 päeva. Keegi ei tea, kust ja miks on tulnud just 30 päeva, aga loogika on ilmselt selles, et paberipõhises ühiskonnas ongi iga sugune kooskõlastamine ja asjade kontrollimine ajamahukas. Meil on riigina juba täna võimekus kiiremini tegutseda ja kui see põhimõtteline muudatus ära teha, siis tekitab see ka asutustele kohustuse oma sisemised protsessid üle vaadata.
4. Üks arvelduskonto. Kodanikul ja ettevõttel on võlgnevused riigi, mitte riigiasutuste ees, ja vastupidi – konsolideerime kõik ettevõtte või kodaniku nõuded riigile ja riigi nõuded kodanikule või ettevõttele ühte kohta nii tehnoloogiliselt kui seadusandlikult. Riigi keerukus tuleb inimeste ja ettevõtete eest ära peita.
5. Isikustatud seadusandlus. Võtame eesmärgiks selle, et iga uue kavandatava seadusmuudatuse puhul suudaksime riigi kasutuses olevaid andmeid targalt kasutades kõiki puudutatud isikuid eelnevalt teavitada seaduse otsesest mõjust nende õigustele, kohustustele ja tegevustele, edendades nii osalusdemokraatiat. Meil on praegu võimekus viia iga seaduse paragrahv või selle muudatus kokku nende inimeste ja ettevõtetele, keda see konkreetne paragrahv puudutab.

6. Tegeliku halduskoormuse mõõtmine. Hakkame kõigi teenuste ja andmete esitamise kohustuste puhul mõõtma lisaks riigi kuludele ühiskonna kogukulu ning eesmärgistame kõik tegevused ühiskonna kogukulu minimeerimise kaudu. Kui tubliil ametnikul tuleb mõtte hakata uusi andmeid koguma, siis tuleb esmalt välja arvutada, kui palju see meie ühiskonnale koormust ja kulu juurde tekitab, ning selle pealt otsustada, kas seda ikka on vaja.
7. Ennetamine karistamise alusel. Riik kogub ja jagab inimese ja ettevõttega seotud riskiinfot nii, et sellel inimesel või ettevõttel on võimalik oma edasist käitumist korrigeerida ning menetlust vältida (v.a juhul, kui selline tegevus on ohtlik ühiskonnale). Tuleks võtta selge seisukoht, et see, kui riik mingit menetlust alustab, on juba probleem, mida oleks võinud ennetada. Konkreetsed näited on Maksu- ja Tolliameti ning Tööinspektsiooni andmete peegeldamine ettevõtjatele ning isikustatud liiklusstatistika ja kiiruskaamerate andmete kättesaadavaks tegemine inimestele.
8. Täielik üleminek e-arveldusele. Eestis peaks ettevõtete ja inimeste vahelised tehingud olema odavad, kiired ning rohelised. Viime lõpuni e-arvete juba planeeritud rakendamise avalikus sektoris ning toetame kõigiti digitaalse arveldamise täielikku rakendamist ka erasektoris. E-arve ei ole mitte PDF-dokument, vaid elektrooniline suhtlus masinate vahel.
9. E-tervis. Viime lõpule tervishoiusüsteemide digiteerimise ja ehitame valmis digi-registratuuri. Teeme Geenivaramu andmed kättesaadavaks digiloos, et toetada ennetavat meditsiini ja soodustada inimeste tervisekäitumist.

10. Usaldame ja kasutame masinaid. Digiteerime meie riiki põhimõttel „Kõike, mida suudab teha masin, peab tegema masin“. Selle tulemusel vabanevad spetsialistid suunama kõrgema lisaväärtusega tegevustesse riigi- või erasektoris.

11. Andmehaldusvõimekus. Kujundame Statistikaameti ümber Andmeametiks, mille ülesanne on tagada kokkulepitud andmehaldusprintsiipide järgimine kogu riigis ning täita andmeombudsmani rolli, kes kontrollib riigi kogutavate andmete mõistlikkust ja kasutamist.

KODANIKE RIIK

EESTI LUGU: KÕIKIDE EESTIMAALASTE TURVALINE KODUSADAM

Kodanike Eesti on turvaline, sest kodanikud ise panustavad hea meelega sellesse, et kodus oleks julge olla. Õnnelikud ja Eestist hoolivad kodanikud on meie parimateks sisejulgeoleku garantideks.

Eesti kodakondsus on hinnatud ning muu kodakondsusega inimeste arv elanike seas väheneb iga aastaga. Kodakondsuseta isik on tuleviku Eestis harv nähtus. Senised välismaalase ehk halli passiga Eesti elanikud on teinud valiku Eesti kodakondsuse kasuks, kuna tunnevad tugevat emotsionaalset ja kultuurilist sidet oma elukohariigiga, millest on saanud nende teine kodumaa. Eesti kodanik teab, et ta võib alati oma riigi peale kindel olla. Kustahes piirkonnas elades või laias maailmas reisisid tuleb riik alati appi. Seetõttu on Eesti kodaniku pass ahvatlev ka neile, kes on otsustanud siduda oma elu hariduse, töö või peresidemete tõttu Eestiga. Mitu põlvkonda tagasi kodumaalt lahkunud eestlaste järeltulijad saavad tänu sünnijärgsele kodakondsusele naasta ajaloolisele kodumaale ning Eesti passiga on riik andnud selgelt märku, et ootab meie inimesi tagasi tingimusteta igal ajal. Oleme suutnud üle maailma kokku korjata kõik eestlased ja Eestimaa sõbrad, kes imetlevad meie riiki, soovivad selle heaks tööd teha ning austavad meie kultuuri ja kombeid.

PIKK PLAAN AASTANI 2035

1. Eesti on käivitanud tagasipöördumise programmi, mille eesmärk on tuua Eesti talendid laias maailmast koju – see aitab kohaneda ning sättida taas oma elu sisse ajaloolisel kodumaal.
2. Üle maailma on avatud Eesti Instituudi esindused, mis tutvustavad eesti keelt ja kultuuri ning võimaldavad Eestisse kolida soovijal omandada vajalikul tasemel keelt ning teadmisi meie kultuurist ja kommetest.
3. Iga Eesti kodanik annab vabatahtliku tegevusega jõukohase panuse turvalisuse kasvu, tänu millele saab Eestist Euroopa turvalisim riik, eraldades selleks vähemalt 2 protsenti isiklikust vabast ajast.

TEGEVUSKAVA JÄRGNEVAKS VALITSEMISPERIOODIKS

1. Seadustame topeltkodakondsuse sünnijärgsetele Eesti kodanikele, et neil ja nende järeltulevatel põlvedel säiliks side Eestiga ning alatine õigus Eestisse naasta.
2. Lõpetame ära ajutise meetmena mõeldud välismaalaste ehk nn hallide passide väljastamise Eestis sündivatele lastele. Soodustame igati kodakondsuseta isikute naturaliseerumist Eesti kodakondsusesse.
3. Alates taasiseseisvumisest Eestis püsivalt elanud inimeste Eestis sündinud lapsed saavad Eesti kodakondsuse.

4. Tõstame patrullpolitseinike ja päästjate palgad väärilisele tasemele ning viime lõpuni Päästeteenistuse taristu nüüdisajastamise.
5. Väärtustame abipolitseinikke, priitahtlikke pritsimehi, kaitseliitlasi ja teisi turvalisust loovaid vabatahtlikke. Tagame neile ajakohase ja mitmekesise väljaõppe ja varustuse ning aitame vabatahtlike ja nende toetajate panust ühiskonda paremini hinnata.

KULTUUR

EESTI LUGU:

IMEPISIKESE RAHVA KULTUUR, MIS ON ÜLE MAAILMA TUNTUD

Jakob Hurt ütles enam kui saja aasta eest: „Kui me ei saa suureks rahvaarvult, peame saama suureks vaimult!” Saagem siis! Mitte kunagi ei ole Eestil olnud selleks paremat võimalust kui tänapäeval, kui meil on oma riik ning kui meie keel ja kultuur arenevad. Selleks pakub üha uusi võimalusi digiajastu. Praegusajal on rahvuskultuuri jätkusuutlikkus suuresti seotud võimega globaliseerivas virtuaalmaailmas ellu jääda, kuid meie eesmärk ei peaks olema mitte pelgalt ellu jääda, vaid luua midagi enamat, luua virtuaalruumist eesti kultuuri võimendi!

Saja aasta pärast on meie rahvakild enam-vähem sama suur kui praegu, kuid meie kultuur saab olema mitu korda suurem ja nähtavam. Eesti võtab sihi saada kultuuri eksportivaks maaks ja loometööstusest on kujunenud Eesti üks olulisimaid majandusharusid. Elujõuline eesti kultuur ühendab eestlasi ja teisi Eestis elavaid inimesi, eesti kultuur on maailmas tuntud ja järgitud. Koos e-riigi ja teadusriigi kuvandiga on Eesti maailmas tuntud kui paljusid maailma elanikke kõnetava kultuuriga ühiskond. Eesti keel ja kultuur säilivad vaid siis, kui me suudame nende positsiooni kindlustada globaalselt, mitte üksnes siin, Eestimaal. Kui me suudame inimesi üle maailma panna kuulama meie loodud muusikat, vaatama meie tehtud filme,

lugema meie kirjutatud raamatuid, külastama meie loodud festivale ja ehitama meie kujundatud maju, siis säilib vaid meile, eestlastele, omane maailmatunnetus ja selle väljenduskeel. Nutika Eesti kultuur on digitaalne, sest selle kaudu jõuame me ka kõigi sadade tuhandete eestlasteni üle kogu maailma. Tuleviku Eestis on autoritele tekkinud uued ja laiemad võimalused loomingu tegelemiseks, kultuuri kogemused on mitmekesisistunud ning Eesti rikkalik kultuuripärand on hästi hoitud.

Eesti riigil on eriline vastutus eesti keele arendamise ja keelekeskkonna kujundamise eest. Eesti kultuur kannab eesti keele vaimu ja on eestikeelne. Eesti keel, tema murded ja selles keeles väljendatud tähendused esindavad globaalsel 21. sajandil eestlaste identiteeti ja väärtusi. Väiksearvulise hulga rääkijatega, kuid ometi väga laialdaselt kasutatav eesti keel alates maailmatasemel tippteadusest ning lõpetades infotehnoloogiarakendustega hariduses ja igapäevaelus on väike ime, mille Eesti peab endale looma. Keele arengu seisukohalt on väga oluline hoida aktiivses kasutuses ka keerulisemat eesti teaduskeelt. Tuleviku Eestis on nüüdisaegsete digitehnoloogia arenduste abil loodud eesti keelele võimalused olla globaalne suhtluskeel, nii et eesti keeles saab hõlpsasti hakkama kõikjal maailmas.

Ehitame Eestit, kus kultuur ja haridus käivad käsikäes: kultuurihariduse integreerimine elukestvasse õppesse ei ole siinkohal ainult osa õppetegevusest, vaid see toetab ka tuleviku tööturu ühte võtmeoskust: loovust ja ettevõtlikkust, mille arendamise on Eesti 200 seadnud prioriteediks. Kultuur on lõimitud nii haridus- kui ka majandusprotsessidesse, sest mida suurema kaaluga on kultuur ja kultuuritegevus ühiskonnas, seda suurem on selle ühiskonna majandusliku ja sotsiaalse innovatsiooni võimekus. Eesti peab kujunema riigiks, kus majanduslik ja kultuuriline mõttemüüri on põimunud ning kus kultuuri ei nähta kui meeldivat esteetilist või emotsionaalset kaupa, vaid kui majanduse jaoks tähendusi loovat elu osa.

Lennart Meri on öelnud, et eestlus peab olema kui globaalne küla. Väljaspool Eestit elab poole Tallinna jagu inimesi. Suur osa neist on põgenike järglased, kes alustasid oma elu võõrsil nullist. Selle kõige kõrval jätkus neil aega ja tahet võidelda Eesti taasiseseisvumise eest. Teine arvestatav osa globaalsest eestlaskonnast on inimesed, kes on leidnud välismaal armastuse või töö.

Eesti 200 lähtub põhimõttest, et 21. sajandi eestlus on globaalne. Meie rahvuskaaslased võõrsil on meie suursaadikud. Riik peab globaalseid rahvuskaaslaste kaasa-otsustusprotsessidesse ja võtma suurema rolli globaalse eestluse toetamisel. Me peame toetama senisest rohkem oma globaalsete rahvuskaaslaste eesti keele õpet, kultuuriüritusi ja noortevahetusi. Ka kodakondsusseadus peab arvestama globaalsete eestlastega. Globaalse eesti rahvana oleme üheskoos tugevamad.

PIKK PLAAN AASTANI 2035

1. Teeme globaalsest virtuaalruumist eesti kultuuri võimendi. Toetame eesti kultuuri digiteerimist ja uute väljendusvormide arengut. Toetame eesti kultuuri ekspordi kogu tema laias väljendusareaalis filmist muusikani ja kujutavast kunstist rahvakunstini. Eesti kultuuri nähakse kui ühiskonna ja majanduse arengu mootorit ning kultuurivaldkonna rahastust käsitletakse kui investeeingut, mitte kui kuluartiklit riigieelarves. Loomes eesti kultuuri ambitsioonika ekspordikava.
2. Soodustame eestikeelset kultuuriloomet ja teadust, toetades muu hulgas Eestisse tulevate välislaste eesti keele õpet ning eestikeelseid teadusväljaandeid.

3. Toome kultuuritööstusse, -haridusse ja -tegevusse rohkem ressursse. Erainvesteeringud ja metseenlus kultuuris on laialt levinud ning see on tehtud majanduslikult atraktiivseks. Riik väärtustab ja soodustab kultuuri- ja sporditegevuses osalemist (laulu- ja tantsupidu, rahvaspordiüritused jne).

TEGEVUSKAVA JÄRGNEVAKS VALITSEMISPERIOODIKS

Kultuuripoliitika märksõnad järgneval neljal aastal on digitaalsus, mitmekesisus ja rahvusvahelisuus.

DIGITAALSUS

1. Loomes digikultuuri arenduskeskuse. Vaatamata Eesti eduloole e-valdkonnas puudub praegu riiklik tugi- ja arendustegevus digikultuuri valdkonnas. Digikultuuri arenduskeskus ajakohastab Eestis pakutavat kultuurikogemust. Samuti peab digikultuuri arenduskeskus Eesti rikkalikule kultuuripärandile looma parema juurdepääsu ning nähtavuse. Avatud, kergesti leitav ja aktiivses kasutuses olev kultuuripärand on hästi hoitud kultuuripärand!
2. Eestist saab esimene riik maailmas, kus kõik riigis toimuvad olulisemad kultuurisündmused on saadaval koos kirjeldustõlkega (vaegkuuljatele ja -nägijatele mõeldud lisafunktsiooniga).
3. Arhiivide ja mäluasutuste kogud on digiteeritud ning kasutajasõbralikult kättesaadavad.

4. Arendame välja Eesti digiraamatukogu, kus teeme kättesaadavaks võimalikult suure osa Eesti kultuuripärandist. Digilahenduste abil pakume hariduslikku lisandväärtust meie tänasele raamatukoguvõrgustikule, muutes lugemistubade võrgustiku avatud ülikooliks.
5. Meie UNESCO maailmapärand ja metsik loodus on virtuaalselt kergesti leitavad ning kuuluvad maailma populaarseimate virtuaalekskursioonide esikümnesse.
6. Uued digiplatvormid hoogustavad pärandi kogumist ja loovad pärandikogumise renessansi.

RAHVUSKULTUUR JA KUNSTIVORMIDE MITMEKESISUS

1. Kaasame kultuuriarengu ja -investeeringute otsustusprotsessi rohkem kompetentsikeskuseid, eelkõige ülikoole ja erialaliite.
2. Kultuuriinvesteeringud (tegevus- ja investeeringutoetused) muutuvad sarnaselt kultuuriloomega dünaamilisemaks, kus eesmärk ei ole toetada kitsalt valdkonna arengut, nagu teater, film või kujutatav kunst, vaid eelkõige arendada nüüdisaegset kunstiloomet. Dünaamilised kultuuriinvesteeringud annavad võrdsemaid võimalused, samuti võimaluse luua erinevaid teemafookusi ja suurprojekte.
3. Jätkame kunstniku- ja kirjanikupalga võimaldamist tippvormis vabakutselistele loojatele ning otsime võimalusi selle programmi laiendamiseks (vahendite suurendamiseks ja ka teiste loomealade esindajate kaasamiseks).

4. Võtame suuna mitmefunktsiooniliste kultuuriasutuste rajamiseks väljaspool Tallinna ja Harjumaad eesmärgiga tuua kultuuriharidus inimestele lähemale, integreerida omavahel kultuur, majandus ja haridus ning luua võimalused kultuuriloomeks ka väiksemates linnades, asulates ja külades.
5. Arendame üle Eesti raamatukogude võrgustikku, mis on seotud nii koolide, teiste haridusasutuste kui ka avaliku ruumiga. Selleks loome pikaajalise raamatukogude arengu- ja investeringukava ning seome raamatukogude tegevuse kultuuri, hariduse ja majandustegevusega konkreetses piirkonnas.
6. Taastame varem Kultuuriministeeriumis ellu viidud programmi „Eesti kirjandusklassika“ ja kahekordistame kehtivad laenutushüvitised.
7. Mäluasutustega koostöös loome Vikipeedia residentuuri, institutsiooni, mis tegeleb Vikipeedia keeleteoimetamisega ning muuseumi- ja arhiivikogude teemaliste artiklite kirjutamisega.
8. Tagame loomeinimestele autoriõigustest tuleneva õiglase hüvitise kogumise ja maksmise.
9. Suurendame vahendeid looduslike pühapaikade säilitamiseks, kaardistamiseks ja neid tutvustavate digilahenduste loomiseks.
10. Toetame Eesti filmitööstust nii, et igal aastal valmiks vähemalt üks laste- ja noortefilm.

11. Arhitektuuriliselt ja ajalooliselt olulised hooned tuleb korrastada ja funktsioonidega sisustada. Riik võtab endale moraalise kohustuse vähemalt iga uue ehitatava hoonega paralleelselt taastada (renoveerida) vähemalt üks ajalooline hoone.
12. Algatame arhitektuurivoliniku (riigiarhitekti) institutsiooni loomise.
13. Eesti rahvakultuuri eri valdkondade kompetentsikeskuste loomine ja jätkusuutliku rahastusmudeli väljatöötamine ning tantsu- ja laulupidude ettevalmistuse ja korraldamise rahastuse kestlik tagamine.
14. Koori- ja tantsujuhtide tasustamismetoodika põhialuste loomine ning kollektiivide tegevustoetuste kohustuste riigipoolne tagamine koostöös kohalike omavalitsuste ja erasektoriga.
15. Kohalike omavalitsuste tasandil toimivate rahvamajade võrgustiku ajakohastamine ja riikliku sihtrahastuse tagamine, loomaks rahvakultuurivaldkondade spetsialistidele regionaalsed töökohad.

RAHVUSVAHELISUS

1. Eesti filmikunsti kui suure ekspordipotentsiaaliga valdkonna jätkusuutlikkuse tagamiseks suurendame filmitegemiseks mõeldud vahendeid. Ennast tõestanud ja seni vaid projektipõhiselt tegutsenud olulisemad filmitootmisettevõtted saavad kandideerida tegevustoetusele.

2. Eesti kirjandusteoste läbilöögivõime suurendamiseks loome rahvusvahelistel turgudel tegutsevate müügiagentide võrgustiku.
3. Soodustame kõrgetasemeliste välisautorite kultuurikontakte Eestiga (kontserdid, esinemised, näitusetegevus, kirjastamine jms).
4. Soodustame Eesti muusikaklassika esitamist, salvestamist ja plaadistamist nii kodumaiste kui rahvusvaheliste muusikute ja kollektiivide poolt.
5. Toetame eesti kultuuri tutvustavate infokanalite loomist võimaldamaks globaliseerivas maailmas ja kasvaval e-residentide hulgal saada paremat ülevaadet Eestis toimuvast.
6. Soodustame Eesti noorte talentide osalemist rahvusvahelistel kultuuriüritustel.

LIIKUVUS JA TRANSPORT

EESTI LUGU:

MAAILMA KÕIGE NUTIKAMA TRANSPORDIVÕRGUSTIKUGA RIIK

Pika vaatega tuleviku Eestis on taristu ja transpordivõrgustik, mis võimaldab ka kauges metsatalus elavatel lastel kooli minna ning eakal inimesel apteeki ravimite järele sõita. Head ühendused tagavad hea elukvaliteedi ning eeldused piirkondlikuks arenguks Narvast Värskast ja Kuressaareni. Head ühendused tähendavad lisaks autodele ka teid jalgratastel ja jalgsi liikujatele kui paindlikku ja kiiret ühistransporti.

Eesti põhiteed on turvalised – maanteedel on null laupkokkupõrget aastas! Liikluskoormus on liikunud paljuski kiiretele rongiühendustele ja mugavale bussiliiklusele linnade vahel. Tänu rongiliiklusele ja elektrisõidukite eelistamisele on transport Euroopa üks keskkonnahoidlikemaid. Inimese vaatenurgast eksisteerib üks paindlik ühistranspordi süsteem üle kogu Eesti. Ilma autota on võimalik ära elada ka väljaspool suuri linnalisi keskusi. Head alternatiivid autostumisele võimaldavad nii linnas kui maal rahuldada oma liikumisvajadusi esmajärjekorras jalgsi, jalgratta või ühistranspordiga. Seetõttu on meie linnad rohelisemad, inimesed tervemad ja õnnelikumad.

Tallinn moodustab koos Helsingiga tunneli abil Põhjamaade kõige kiiremini areneva ja juhtiva majanduspiirkonna, mis on hinnatud tehnoloogiaettevõtete arenduskeskusena ja atraktiivse turismi sihtkohana nii Aasia kui Euroopa turistide seas. Toimib hea koostöö Helsingi ja Tallinna lennujaama vahel, tagades kaksikliinna ühenduse Euroopaga ning olles värav majanduse südameks kujunenud Aasiale.

Tartu on ihaldatud ülikoolilinn kogu Läänemere piirkonnas, kus toimuvad rahvusvahelised teaduskonverentsid ning asuvad paljude IT- ja biotehnoloogia ettevõtete arenduskeskused. Hea rongiühendus toob siia õppima tudengeid lähipiirkondadest, nagu Riia või Helsingi, kuid ka kaugemalt, sh Aasiast. Pärnu on tuntud kuuortlinn ja raviturismikeskus, Narva aga kultuuriturismi ning mitme rahvusvahelise suurettevõtte tegutsemise sihtkoht. Kõikide nende arenguprotsesside realiseerimise keskmes on liikuvuse taristu – kas nendesse kohtadesse on võimalik saada mugavalt ja võimaliku lühima ajakuluga.

PIKK PLAAN AASTANI 2035

RAHVUSVAHELISED ÜHENDUSED

Aastaks 2035 on valminud Rail Baltica koos Tallinna-Helsingi tunneliga, Eesti lennujaamadest on võimalik ärireisidel otse lennuga jõuda 35 linna. Selleks viime läbi riigihanked püsisihtkohtade teenindamiseks ja suurendame Tallinna lennujaama konkurentsivõimet.

PAINDLIK JA MUGAV ÜHISTRANSPOORT

Aastaks 2035 on valminud kogu Eestit kattev riigi korraldatud ning koos toimiv ühistranspordivõrk, mis võimaldab u 3 tunniga liikuda igast Eesti punktist soovitud sihtkohta;

aastaks 2035 on tänu kiiretele rongiühendustele Tartust, Narvast ja Pärnust võimalik Tallinna jõuda vähemalt 1,5 tunniga. Selleks investeerime siseriikliku raudteevõrgu kiiruste suurendamisse.

PUHAS JA KESKKONNAHOIDLIK TRANSPORT

Alates 2030. a on Eesti üle läinud keskkonnahoidlikule transpordile, toetudes peamiselt elektrile ning taastuvatele puhastele kütustele, näiteks kohalikult toodetud biogaasile.

Merendus kui majandusharu on prioriteet. Toome laevad Eesti lipu alla. Lihtsustame regulatsioone ning loome lihtsa ja atraktiivse maksukeskkonna merendusega seotud ettevõtlusele.

TEGEVUSKAVA JÄRGNEVAKS VALITSEMISPERIOODIKS

NÕUDETRANSPORT, RONGILIIKLUS JA OMAVAHEL TOIMIV PAINDLIK ÜHISTRANSPOORDIVÕRGUSTIK

1. Käivitame maapiirkondades nõudetranspordi koostöös kohalike omavalitsuste ja kogukondadega, et tagada paremad ühenduskiirused ja juurdepääs.
2. Koondame siseriikliku raudtee-, bussi-, laeva- ja lennuliikluse korraldamise Maanteeameti alla, muutes selle Liikuvuse Ametiks.
3. Teeme vajalikud investeeringud rongiliikluse kiiruse kasvatamiseks 135 km/h Tallinna-Narva ja Tallinna-Tartu suunal vähemalt aastaks 2025; alustame projekteerimist ja algatame planeeringud kiiruste tõstmiseks 160 km/h hiljemalt 2035. aastaks.
4. Soetame uued ja mugavad reisiringid ekspresliinide teenindamiseks.
5. Loomeme moodsa ühistranspordivõrgu pealinnas, sh eelisarendame trammiliiklust Viimsi/Pirita ja Peetriküla/Jüri suunal, et tuua 30 000 igapäevasõitjat autodest ühistranspordi.
6. Loomeme ühtse riikliku piletisüsteemi rongi-, trammi-, bussi-, mere- ja nõudetranspordi jaoks.
7. Säilitame soodsad liikumisvõimalused vajaduspõhiselt noortele ja vanuritele; me teame, millal ja kuhu on vaja anda soodustusi.

8. Kaotame tasuta transpordi kõigile kui turu normaalset toimimist takistava ja riigi raha raiskava eksperimendi, tagades samas, et tasuline ühistransport oleks kõikidele kättesaadava hinnaga.

HEAD RIIGIMAANTEED JA KESKKONNAHOIDLIK TRANSPORT

1. Riigimaanteede põhitrassid Tallinnast Tartu, Pärnu ja Narva suunal on aastaks 2022 välja ehitatud vähemalt 2+1-realiseks.
2. Aastaks 2022 on kinnitatud suure koormusega trasside vajaduspõhine neljarealiseks ehitamise investeeringute kava ning projekteerimine on lõpule viidud.
3. Viime läbi trassilõikude ohuanalüüsi ja investeerime sellekohastesse maantee-lõikudesse eesmärgiga suurendada paindlikult autotranspordi piirkirushi Eestis.
4. Alustame Saaremaa püsiühenduse rajamist avaliku ja erasektori koostöö projektina.
5. Saavutame kokkuleppe aastaks 2022 Narva-Ivangorodi silla rekonstrueerimiseks või uue Riigiküla silla rajamiseks („Narva-Peterburi transpordikoridor“).
6. Toetame investeeringuid keskkonnahoidliku ühistranspordi kasutuselevõtmiseks ning kehtestame maksusoodustused keskkonnahoidlikele sõidukitele ja kütustele.

7. Kaotame topeltmaksustamise, mis diskrimineerib Eesti autovedajaid. Kaotame registripõhise raskeveokimaksu aastaks 2022 või varem.
8. Investeerime liiklusjärelvalves ennetusse ning vähendame karistuspõhist regulatsiooni.

RAHVUSVAHELISED ÜHENDUSED, MERENDUS JA LENNUNDUS

1. Aastaks 2022 viime läbi riigihanked põhisihukohtade teenindamiseks nii, et aastas lisanduks vähemalt kaks uut püsisihukohta Euroopa peamiste ärikeskuste vahel.
2. Seisame selle eest, et Eesti maksukeskkond oleks merenduse ettevõtetele konkurentsivõimeline.
3. Algatame koostöös erasektoriga logistikaparkide arendamise sadamate lähedusse ja rakendame meetmeid laevatranspordi osatähtsuse suurendamiseks.

MAAELU JA KOGUKONNAD

EESTI LUGU:

OMA HAJAASUSTUSE TRADITSIOONIDELE KINDLAKS JÄÄNUD DIGIRIIK

Eesti on ja jääb hajaasustusega maaks. Ka poole sajandi pärast haritakse Eestis toidu tootmiseks põllumaad, töödeldakse metsa ja edendatakse puhkemajandust. Tõsi küll, tööd tehakse rohkem pea kui kätega. Tänu sellele on ka palgad kõrgemad ning elatustaseme vahet linnaga enam pole. Põllumajandus on muutunud tänu täppisaretusele ja teadusele keskkonda säästvamaks ja tõhusamaks. Eestis kasvatatud toode on hinnas ja eestlased eelistavad eestimaist. Aruka majandamise tulemusena on Eesti endiselt metsariik – meil on palju põlismetsi ning enam kui pool Eesti territooriumist on kaetud metsaga. Kuid Eesti on ka puidutööstuse maa – siin kasvatatud puitu väärindatakse, tehes sellest kõige modernsemaid puitkonstruktsiooniga maju ja muid puidutooteid. Massilist puidu põletamist taastuenergia sildi all enam ei toimu. Eesti on suutnud targalt ja sihipäraselt finantseeritud teadus- ja arendustegevusega muutuda Euroopas üheks juhtivaks keskkonnasäästlikke lahendusi pakkuvaks riigiks nii metsanduses, põllumajanduses kui ka muudes loodusressursside kasutuse valdkondades. Eesti metsateadus on maailma absoluutne tipp.

Tänu side- ja transporditaristu arendamisele teevad paljud inimesed maapiirkondades kaugtööd. Parema elukeskkonna otsinguil ei kolita maapiirkondadest enam Tallinnasse või Soome, vaid ränne on vastupidises suunas – Tallinnast ja Soomest Eesti väikelinnadesse ja küladesse, sest Eesti külad ja väikelinnad on parima elukeskkonnaga just lapsi kasvatavate perede jaoks. Seal asuvad kodulähedased koolid ja tiptasemel gümnaasiumid, on olemas mitmekesine huvitegevus, nüüdisaegne ujula ja spordiväljak, korralik ajakohane ühistransporditaristu, hajaasustuse tulemusena palju ruumi ja privaatsust ning looduslähedus. Sotsiaalse kaitse, tervishoiuteenuste ja liikuvusvõimaluste poolest ei ole enam vahet, millises Eestimaa paigas sa elad või töötad – riik on koostöös kogukondadega üles ehitanud tugeva sotsiaal- ja tervishoiuteenuste turvavõrgu ning hea haridusega koolid üle Eesti. Teenused on kõikjal parimal võimalikul tasemel ja inimese jaoks võimalikult lihtsasti kättesaadavad. Inimene ei pea sõitma enam kümnete kilomeetrite taha, et saada kätte oma pass või juhiluba, teha meditsiiniline ülevaatus või osta ravimeid.

Kogukonnad, kuhu kuuluvad ühist kultuuri-, haridus- ja avalikku ruumi jagavad inimesed, on tugevad ning nende käsutuses on ressursid oma elu üle otsustamiseks. Lastevanemate roll kohaliku kooli ja lasteajaja juhtimises kaasarääkimisel on märkimisväärne, sealhulgas juhtide valikul. Osa omavalitsuse eelarvest kujuneb kaasava eelarve protsessis. Tänu hajaasustuse ja maaelu edasikestmisele on Eesti juured väetatud, pärimus hoitud ja rahvusriik kindlamal alusel kui kunagi varem.

PIKK PLAAN AASTANI 2035

1. Põllumajandus on ka pikas plaanis osa Eesti regionaalarengust ja majandusest. Sellel on eriline roll Eesti hajaasustuse säilimisel, toidujulgeoleku tagamisel, rahvatervise toetamisel ning maapiirkondade elujõulisuse hoidmisel. Eesti põllumajandus on keskkonnasäästlik ning toetab selle kaudu Eesti kui maheriigi kuvandit.
2. Seame prioriteediks suurema lisandväärtusega puidutööstuse arengu, mis toetab nii kogu riigi majanduse kui ka maapiirkondade majanduse ja jõukuse arengut. Suuname vähemalt veerandi RMK kasumist metsandusvaldkonna teadus- ja arendustegevusse.
3. Arendame senisest kiiremas tempos side- ja transporditaristut, et andmemahukat kaugtööd oleks võimalik teha igast Eestimaa külast. Ühendades Eesti linnad omavahel kiiremate ühendustega, toome ka külad linnateenustele lähemale.
4. Arendame sihiteadlikult lastesõbralikku keskkonda maapiirkondades, toetades külakoolide arengut, ehitades nüüdisaegseid ujulaid, spordiväljakuid ja mitme-funktsioonilisi huvitegevus- ja kultuuriharidusasutusi ning raamatukogusid. Soodustame lastega perede elamist maal.
5. Tugevdame kohalikke kogukondi ja omavalitsusi neile oluliste kohaliku tähtsusega küsimuste lahendamiseks. Riigi vastutusalas olevad teenused korraldame üleriigiliselt nii, et need on kõigile kättesaadavad ühtmoodi parima võimaliku kvaliteediga.

TEGEVUSKAVA JÄRGNEVAKS VALITSEMISPERIOODIKS

1. Anname hoogu keskkonnasäästliku teaduspõhise targa põllumajanduse arengule. Eestil on kõrgel tasemel teadlaskond ning valdkondlik ülikool, mille kompetents on alakasutatud. Selleks eraldame teaduse rahastuse suurendamisega lisavahendeid rakendusuringute läbiviimiseks põllumajanduse valdkonnas.
2. Mahetootmise suuna edendamiseks plaanime siduda lisatoetused tootmise kohustuse ja toodangu mahuga. Rahastame Eesti maheriigi programmi endisest suuremas ulatuses, et parandada põllumeeste ekspordivõimekust.
3. Prioriteediks on saavutada Euroopa Liidus Eesti tootjatele võrdsed konkurentsi-tingimused aastatel 2021–2027.
4. Turundame Eestit kui maheriiki! Mahetootmise suurendamiseks seome toetused tootmiskohustuse ja toodangu mahuga.
5. Tegeleme maapiirkondades süveneva tööjõupuudusega: soodustame investeringuid tootmisesse ja tehnoloogiasse, et tõsta sektori lisandväärtust ja tootlikkust; loome finantsinstrumendi elamispindade ehituseks ja renoveerimiseks maapiirkondades turutõrke lahendamiseks.
6. Usaldame rohkem maaettevõtjat. Muudame otsetoetuste süsteemi lihtsamaks. Kehtestame andmepõhise kontrolli ning järelevalve, et vähendada kohapealsete kontrollide läbiviimist ning ettevõtjate halduskoormust.

7. Vabastame omavalitsused riigi poolt delegeeritud kohustustest - sotsiaalteenuste, hariduse ja transpordi korraldamisest, et võimaldada neil tõhusamalt tegeleda kohaliku elu küsimustega nagu ruumiline planeerimine, heakord ja ettevõtluseks vajaliku kohaliku taristu arendamine. Anname selleks lisaressursi.
8. Asendame korruptiivse „katuserahade“ jagamise skeemi püsiva regionaalsete investeeringute programmiga, et võimaldada omavalitsustel koostöös ning konsensuse alusel rajada ja arendada maakonna tasemel olulist infrastruktuuri – interneti viimane miil, kergliiklusteed, tervisespordi- või vabaaja rajatised, kultuuriobjektid jne.
9. Toetame töötleva tööstuse edendamist maapiirkondades läbi ajutise energiahinna (nt aktsiiside) soodustuse. Soodustame hajutatud elektritootmist maapiirkondade väikeettevõtete pikaajaliste programmide abil.
10. Võimestame kogukondi ja usaldame neid, ka rahaliselt, oma elu korraldamisel. Suuname vähemalt 1% osas kohalike omavalitsuste tulust nii-öelda kaasavaks kogukonna eelarveks, mille üle otsustavad vähemalt 300 elanikuga paikkondade esindajad külavanemate tasemel. Anname vabaühendustele ja katusorganisatsioonidele hoogu oluliste ühiskondlike algatuste elluviimiseks.
11. Anname külavanematele õiguse küla üldkoosoleku otsuse alusel algatada ning kooskõlastada kohaliku omavalitsuse õigusakte.
12. Jagame adekvaatse statistika ning Euroopa Liidu struktuurifondide toetuste tõhusamaks kasutuseks Eesti kaheks arengutaseme piirkonnaks – Suur-Tallinn ja ülejäänud Eesti.

13. Anname koolide kogukondadele ehk lastevanematele võimu juurde haridusküsimustes. Selleks peab kooli hoolekogus vähemalt 50% häältest olema lastevanemate oma, lastevanemate kaasatusel tuleb kinnitada kooli eelarve, kooli arengukava ja õppekavad ning valida kooli juht.
14. Viime läbi kohaliku omavalitsuse korraldamise seaduse (KOKS) põhjaliku reformi. Selleks algatame kiiremas korras sisulise arutelu kohaliku omavalitsuse funktsioonide ning tulubaasi üle. Viime läbi põhjaliku analüüsi, mille käigus muuhulgas hindame erinevate piirkondade arengut ja detailseid näitajaid, et siis läheneda igale piirkonnale individuaalselt.

KESKKOND JA LOODUSVARAD

EESTI LUGU:

INNOVAATILINE LOODUSVARADEGA TARGALT MAJANDAV ROHERIIK

Inimkonna peamine suur väljakutse käesoleval sajandil on võitlus globaalse, inimete tekitatud kliimamuutustega. Eesti 200 ei taha seda näha probleemi, vaid ka võimalusena – me oleme nutikas riik ja meie haritud inimesed, tiptasemel teadus ja maailma parimad tehnoloogilised lahendused tagavad meile energiasõltumatus ja väärtusloomel põhineva konkurentsivõimelise majanduse, sealjuures hoides oma elukeskkonda. Eesti on riik, mis pakub maailma parimat elukogemust. Me suudame rakendada siin loodud tehnoloogiad ekspordi mootoriks – nii panustame kliimamuutuste leevendamisele globaalselt.

Eesti on innovatiivne isemajandav roheriik, kus puhtad energiaallikad, biomass, sh puit, taastuvenergeetika ja ringmajandus on asendanud fossiilsed ressursid ning kus loodusmaastike, sh soode, metsade, sisevete ja merede mitmekülgsed hüved on majandatud jätkusuutlikult, kõrge väärtusloome ja ringmajanduse põhimõtetel.

PIKK PLAAN AASTANI 2035

1. Meie energeetika ja majandus toimivad panustades kasvuhoonegaaside vähendamisse nii siseriiklikult kui kogu maailmas, loome ja eksportime selleks teadust ja tehnoloogiaid.
2. Teeme ja viime ellu plaani jõuda 2050. aastaks süsinikneutraalseks riigiks.
3. Loome kiire ja keskkonnasõbraliku liikuvusvõimaluste võrgustiku.
4. Väärindame oma loodusvarasid maksimaalselt. Igast loodusvarast – puidu tihumeetrist ja põlevkivi tonnist peab jääma maksimaalne lisaväärtus meie majandusse, minimeerides sealjuures keskkonnamõjud.
5. Eestis on toimiv plastpakendi ja ühekordse plasti vaba majandus, kus 90% materjalidest on pidevas ringluses.
6. Eesti metsad on majandatud heaperemehelikult ning kooskõlas loodusega, oleme globaalselt sama tuntud puidumajanduse eestvedaja, kui täna oleme näiteks e-riigi eestvedajana.
7. Loodusmaastike ja põllumajandusmaade mitmekülgseid hüved on hoitud vähemalt tänasel tasemel. Hoiame liikide arvukust ja esinduslikkust – eesmärgiks on tagada head tingimused Eestis elavatele liikidele. Elurikkuse hoidmine peab tagama siin esindatud liikide säilimise. Hoitud on biomassis ja mullas seotud süsiniku tagavara, linnade ümbruse rohealasid ja mullaviljakust.

TEGEVUSKAVA JÄRGNEVAKS VALITSEMISPERIOODIKS

MAAVARAD JA ENERGEETIKA

1. Investeerime tehnoloogia- ja tootearendusse, et võimaldada põlevkivi väärindamist minimaalsete keskkonnamõjudega. Selleks on vajalik süsiniku kogumise ja salvestamise (CCS) lahenduste arendus ja rakendamine, põlevkivi kasutus alternatiivseteks toodeteks jne. Toetame töötajate ümberõppe programme, et tagada nende kompetents uute tehnoloogiatega töötamiseks.
2. Korrigeerime Eesti strateegilisi arenguprogramme ÜRO IPCC eriraporti valguses – energiamajanduse arengukava, säästva Eesti programm, põlevkivi, metsanduse, põllumajanduse ja kalanduse jt arengukavad.
3. Teeme puhta energia tootmisele ja kasutuse hüppeliseks suurendamiseks riikliku eriplaneeringu. Leiame piisavalt sobivaid alasid tuuleparkidele ja päikesejaamadele. Vajalikud on investeeringud energia salvestuse lahendustesse: hüdrosalvestused, elektrilised salvestid, vesiniku tootmine jt. Energiajulgeoleku tagamiseks tuleb ehitada kompensatsioonivõimsus, mis eelduslikult põhineb (bio)gaasil. Tuleb tagada ka kompensatsioonivõimsuse varustuskindlus kombinatsioonina kohalikust biogaasist ning LNG-st. Kõigiti tuleb soodustada raudtee, laeva ning maanteesõidukite üleviimist puhtale kütusele.
4. Kohalikud elanikud peavad saama kompenseeritud kohaliku tööstuse mõju ja maavarade kaevandamise mõjude tõttu – suurem osa saaste- ja ressursitasudest peab jõudma kohalike elanikeni.

5. Kaalume võimalust asendada ressursitasud ettevõtete investeeringutega kasvuhoonegaaside kogumise ja salvestuse lahendustesse.

TEADUS JA TEHNOLOOGIA ARENDUS KESKKONNA ARENGUMOOTORIKS

1. Teadus ja arendus peab olema finantseeritud ja korraldatud, et leida lahendusi meie majanduse prioriteetsetele väljakutsetele: põlevkivi keskkonnasõbralik väärimine, metsamaterjali jätkusuutlik arendus ja kasutus, puhta energia lahendused, energiaefektiivsus ehituses, tööstuses ja transpordis, sisevete- ja mereressursi kasutamine.
2. Tagamaks teadustulemuste rakendatavust peavad teadusharude esindajad olema võrdselt ettevõtluse, kodanikuühenduste, riigiametite esindajatega esindatud riiklike strateegiate ja arengukavade koostamisel.
3. Rakendame infotehnoloogia võimalusi keskkonnamõjude minimeerimiseks ja seotud tööstuste arendamiseks – näiteks arendame digitaalse ehituse programmi, arendame kaugtöökäivajalikke lahendusi ja taristut, vähendame digilahenduste abil energiakasutust.
4. Kasutame keskkonnatehnoloogiate levitamiseks kasvuettevõtete (*start-up*ide) kogemust ja praktikat, kuidas arendada kiirelt ja agressiivselt uusi rahvusvaheliselt konkureerivaid lahendusi.

PUHAS KESKKOND JA JÄÄTMETE KÄITLUS

1. Jäätmete tekkekohas liigiti sorteerimine ja reaalne taaskasutus peab muutuma kõikidele kättesaadavaks ja majanduslikult mõttekaks: lõppkokkuvõtteks kohustuslikuks ja iseenesestmõistetavaks. Kaalume pandisüsteemi rakendamist muudele pakenditele.
2. Korrigeerimine tänast saastetasude süsteemi eesmärgiga suurendada jäätmete korduvkasutust ja materjalina ringlusse võttu. Prügi odav põletamine ja ladustamine peab võrreldes sorteerimisega olema kulukas ja mittesoositud.
3. Muudame Eesti plastivabaks: toetame pakendivaba kaubandust, ühekordsete plastpakendite ja nõude ja mugavustoodete kasutamise asemel kasutame korduvkasutatavaid ja biolagunevaid lahendusi.
4. Väärtusloome tagamiseks kaasame jätkusuuliku ja ringmajandusel põhineva ühiskonna- ja majandusmudelite põhimõtted kõikide tasemete haridusprogrammis.

METSANDUS

1. Väärtustame metsa kui liigirikast elukeskkonda loomadele ja taimedele, samuti kui olulist rekreatsiooni ala inimestele ning kui toorainet meie tööstusele. Selle kõige tagamiseks parimal moel algatame metsale järgmise 100 aasta arenguplaani tegemise kus käsitletakse kõiki olulisi aspekte, ka raiemahtusid.

2. Toetame metsa- ja puidutööstuses maksimaalselt materjali väärindamist. Keskendume puidukeemia tööstusele, ehitus- ja sisustustoodetele jms kõrgemat väärtust loovatele rakendustele.
3. Tootmisettevõtetel peab olema selge arusaam millise ressursiga on võimalik loodust kahjustamata arvestada järgmise 100 aasta jooksul.
4. Muudame metsavarude ja tegelike raiemahtude arvestuse efektiivsemaks ja lihtsalt jälgitavaks. Viime raiemahud tasakaalu metsa arengu, elurikkuse ja süsiniku salvestuse eesmärkidega, jälgime ühtlase kasutuse printsiipi. Tänapäevane raiemaht ei tohi kahandada tulevaste põlvete mahte.
5. Suuname vähemalt veerandi RMK kasumist puidu ja metsa väärindamise tehnoloogiate ja lahenduste arendusse
6. Toetame kogukonnapõhist jahinduse arengut, algatame jahinduse arengukava arutelu ja tagame läbipaistvuse ulukite arvukuse ja kahjude kohta sõltumatu osapoole poolt.
7. Metsamajanduse strateegias toome peamiste metsa funktsioonidena välja metsa raie mahus, mis tagab samaväärse tulu tulevastele põlvetele, elurikkuse säilimise ja CO₂ sidumise, otsime erinevaid võimalusi kasvava metsa mahtude olulisemaks suurendamiseks.
8. Puitehituse toetamine. Ehitiste juures maksimaalselt kasutada puitlahendusi, et jõuda süsinikuneutraalse ehituseni. Töötame välja ühtse meetodika süsinikujalajälje arvutamiseks ja seame nõuded avalike hoonete ehituse keskkonnamõjude minimeerimiseks.

9. Mets ei ole ainult puit: vääridame metsa süstemaatiliselt teiste funktsioonide kaudu: jahindus, põllumajandus, erinevate liikide elupaik, muud saadused (seed, marjad jms), puhkealad, turismi sihtkohad jne
10. Viime kooliprogrammidesse jätkusuutliku loodusressursside majandamise põhimõtted. Loomes õppeaine „Eesti metsa lugu“ koos haridusasutuste ja RMK-ga.
11. Kaitsealade ja teiste piirangute kompenseerimine on proportsioonis piirangu mahuga omanikule, olenemata kas on Natura 2000 võrgustik või muu.
12. Suurendada läbi vastavate meetmete uue metsa taastootmist. Loo täiendavad võimalused metsataimede suuremahuliseks kasvatamiseks kohapeal.

NOORED

EESTI LUGU: KÕIKI NOORI KAASAV KÕIKIDE VÕIMALUSTEGA RIIK

Tuleviku Eesti noor on terve, sotsiaalselt ja füüsiliselt aktiivne ning kaasatud noorsoopoliitika kujundamisesse. Tuleviku Eesti noorel ei ole vaja ilmtingimata kolida Tallinna või Tartusse, et tal oleks hea elukvaliteet, haridustase ja vaba aja võimalused. Tulevikus on sportimisvõimalused, tugevad koolid ning huviringid võrdselt kättesaadavad noortele nii linnas kui ka maal. Tuleviku Eesti noor osaleb aktiivselt rahvusvahelises koostöös, noortevahetuses, seminaridel, koolitustel, avastab maailma ning õpib tajuma teisi kultuuri ja keeli. Kooli lõpetamise järel on Eesti noorel piisavalt teadmisi ning oskusi, et konkureerida rahvusvahelisel tasemel nii kõrghariduses kui ka tööturul, samas on tal tugev side kogukonnaga, kus ta kasvas ning kõik võimalused selleks, et naasta ja panustada selle arengusse.

Eesti noor saab aktiivseks kodanikuks juba varakult. Igal Eesti kodanikul on juba sünnilt hääleõigus, mida 16-aastaseks saamiseni teostavad tema eest lapsevanemad. Eesti noorel on olemas kõik võimalused selleks, et oma initsiatiivi teostada ning seisukohti jagada. Tuleviku Eesti noor teab ise, mida tal vaja on, ning selleks, et viia sisse vajalikke muudatusi, osaleb ta aktiivselt õpilasesinduses, kohalikus noortekogus ning üleriigilistes ühingutes.

Tuleviku Eestist saab noortesõbralik riik, mis on atraktiivne nii elamiseks, töötamiseks kui ka õppimiseks. Perspektiivis tahavad ka väliseesti noored tänu heale elukeskkonnale kodumaale naasta.

PIKK PLAAN AASTANI 2035

1. Viime ellu meetmed selleks, et 15–24-aastaste noorte tööturul osalemise määr on vähemalt 50% ja kasvab pidevalt. Aastaks 2035 on kõik Eesti noored hõivatud kas hariduses või tööturul.
2. Kaasame noori rohkem riigijuhtimisse ning kogukonna ellu. Selleks anname noortele järgmised õigused: Euroopa Parlamendi ja Riigikogu valimistel hääletada alates 16. eluaastast; Riigikogu ja Euroopa parlamendi valimistel kandideerida alates 18. eluaastast; kuuluda erakonda alates 16. eluaastast.
3. Võtame eesmärgiks anda noortele üle Eesti võrdsel tasemel kvaliteetne haridus, luua huviringid, sportimis- ning vabaaja veetmise võimalused ning noorte seas muuta populaarseks liikuv ja tervislik eluviis.
4. Seame eesmärgiks, et aastaks 2035 on vähemalt 98% Eesti noortest vaimselt terved ega kannata depressiooni all ning internetisõltuvuse probleem kuni 26-aastaste noorte seas on väiksem kui 1%.
5. Hääleõigus on kõigil Eesti kodanikel, kaasa arvatud lastel. Kodanike eest, kelle vanus jääb alla 16. eluaasta, hääletab lapsevanem.

TEGEVUSKAVA JÄRGNEVAKS VALITSEMISPERIOODIKS

NOORTE OSALUS

1. Muudame piirkonnad noorte jaoks atraktiivsemaks, motiveerime noori elama väljaspool tõmbekeskusi.
2. Võimendame linna- ja maanoori esindavaid noortekogusid: võtame strateegilise eesmärgi, et igas omavalitsustes oleks noortekogu; kaasame noortekogud kohaliku võimu tasandil otsustusprotsessi; anname noortekogu esimehele sõnaõiguse kohalikus volikogus; muudame noortekogude valimised üle terve Eesti demokraatlikuks.
3. Toetame noorte kaasamist ning arendame sotsiaalseid pädevusi kasutades mit-teformaalseid õppemeetodeid. Selleks toetame e-platvormi arengut, kus kohalikud omavalitsused ja kooli juhtkond suhtlevad noortega ja noored saavad arvamust avaldada ning oma ideid välja pakkuda. Viime läbi konkursi, mille raames noored ise vastava platvormi loovad.
4. Anname iga kodanikule hääleõiguse, ka lastele. Kodanike eest, kelle vanus jääb alla 16. eluaasta, hääletab lapsevanem.

NOORED JA TÖÖTURG

1. Loome tunnustusmärgi „Noortesõbralik ettevõte“ ettevõtete jaoks, mis pakuvad noortele praktikavõimalusi ja nüüdisaegseid töötingimusi.
2. Integreerime põhikooli ja gümnaasiumi õppekavasse projektikogemuse ja vabatahtlikku tööd, mis laiendaks noorte võimalusi praktika saamiseks ning tutvumiseks tööturuga.
3. Tagame noortele riigi poolt võrdsed ja kvaliteetsed spordi- ja huvitegevusega tegelemise võimalused üle Eesti.
4. Võtame eesmärgiks töötada välja erinevate osapoolte, ekspertide ja noorteühingute esindajate koostööna NEET-noorte (noor, kes ei tööta, õpi ega osale koolituses) ülesleidmise süsteemi ning ühiskonda kaasamise mehhanismi.
5. Tagame noortele psühholoogilise nõustamise.

NOORED JA HARIDUS

1. Tagame, et igas koolis on loodud õpilasesindus ning kättesaadavad psühholoogi, sotsiaalpedagoogi ning karjäärinõustaja teenused. Kõikides Eestimaa koolides peavad olema kättesaadavad mitteformaalse- ja huvihariduse võimalused.

2. Seame eesmärgiks arendada digitaalsete lahenduste kasutamise õppeprotsessis selleks sobilikul moel. Noori on vaja õpetada, kuidas rakendusi õigesti ja konstruktiivselt kasutada teadmiste ja oskuste arendamiseks.
3. Valmistame noori ette juba koolis olema ühiskondlikult aktiivsed. Tõstame ühiskonnaõpetuse tähtsust ja kaalu kooli õppekavas. Võimaldame koolidel teha rohkem koostööd kohalike otsustajatega, meediaga ja kodanikuühendustega.
4. Tõstame noorsootöö ja mitteformaalse hariduse rolli õppeprotsessis ning toetame mitteformaalse ning formaalse hariduse omavahelise koostöö parandamist. Juurutame kooli õppekavasse mitteformaalse kogemuse saamise võimaluse.
5. Võtame eesmärgiks arendada ja tasakaalustada noorsootööd üle kogu Eesti, panustame selle nimel, et igas omavalitsuses oleks pädev noorsootöötaja ning nutika noorsootöö olemuse väljatöötamisesse.

RIIGIKAITSE ALUSPÕHIMÕTTED

EESTI LUGU:

TUGEVATE LIITLASSUHETEGA LAIAPINDELT KAITSTUD RIIK

Vaatamata ohtudele maailmas ning võimalikele julgeolekuriskidele Põhjala ja Läänemere piirkonnas on Eesti parimal võimalikul viisil kaitstud. NATO on pühenud kollektiivkaitsesele, mis on alliansi põhiülesanne. Eestis paiknevad liitlasväed, mis annavad meile – koos oma enda jõududega – turvatunde. Eesti on samuti valmis kliimamuutustest tulenevateks väljakutseteks, ennetab ja suudab tõrjuda rahvusvahelisest terrorismist tingitud ohtusid ja küberrünnakuid ning on võimeline hakkama saama tehnogeensete õnnetustega. See on tänu Eesti poolt arendatud laiapindsele riigikaitsemudelile.

Riigikaitse laiapindse lähenemise abil on kindlustatud riigi ja ühiskonna toimepiidust ning riigivaltsemise riskikindlust, tugevdatud vastupidavus- ja taastumisvõimet ja tagatud olulisi teenuseid elanikele. Eestis on koondatud ühtse strateegilise koordineerimise alla sõjaline kaitse ja tsiviilsektori toetus sellele, sisejulgeolek, rahvusvaheline tegevus ja liitlassuhted ning strateegiline kommunikatsioon. Riigi sõjalise-, välis- ja sisejulgeoleku ühtsele korraldamisele ei ole sisulisi takistusi.

Silotorvide ehitamise, võimete tarbetu dubleerimise ja omavaheliste vaidluste asemel on saavutatud terviklik ja efektiivne lähenemine kogu riigikaitsele. 1,3 miljoni-lise rahvaarvuga Eestis mõistetakse, et efektiivse tulemuseni jõutakse lühikeste juhtimisahelate, ametnike ja poliitikute professionaalsuse, otsustusjulguse ja vastutuse võtmise ning kiire tegutsemise kaudu.

Eesti lähtub riigikaitse põhimõttest, kus igal kodanikul on oma selge roll, motivatsioon ja vastutus. Eesti kaitse tugineb rahva kaitsetahtel, iseseisval kaitsevõimekusel ja tugevatel liitlassuhetel NATO raames. Kodanikud, sealhulgas kaitseliitlased, on väärtustatud, kuna neil on oluline roll ja soov vastutada laiemalt turvalisuse tagamise eest koostöös riigi ja ettevõtetega. Eesti kaitseb ennast ning osutab igal juhul mis tahes agressorile vastupanu.

Riigikaitse praktika elluviimist toetab lihtne ja selge õigusruum. Tugev riigikaitse on ülesehitatud kogukondade ja ettevõtete ühiste pingutuste abil, kelle rolli laiema turvalisuse tagamiseks riigis ei tohi alahinnata. Eestis on edukalt rakendatud uusi lahendusi, mille alusel turvalisust ja julgeolekut on võimalik samade ressurssidega tagada tunduvalt kuluefektiivsemalt ja tulemuslikumalt.

TEGEVUSKAVA JÄRGNEVAKS VALITSEMISPERIOODIKS

RIIGIKAITSE JUHTIMISES

1. Viime edasi laiapindse kaitsestrateegia rakendamist valitsuse tasemel tugevdades ühtset strateegilist koordineerimist ning kaotades vastasseisud erinevate ministeeriumide vahel. Koondame olemasolevad poliitika ning ressursside kujundamiseks ja kontrollimiseks vajalikud ametikohad valitsuse otsealluvusse. Lihtsustame ja ühtlustame oluliselt kehtivat õiguskorda ning kaotame ära riigikaitse sisuliselt paralleelse planeerimise ja juhtimise protsessi, mis tuleneb Riigikaitseseadusest, Hädaolukorra seadusest, Erakorralise seisukorra seadusest jt otseselt puutumuses olevatest seadustest.
2. Lepime kokku ja garanteerime laiapindse riigikaitse finantseerimise protsendi SKT-st. Sõjalise riigikaitse rahastamise tagame jätkuvalt 2% tasemel SKT-st, millele lisanduvad liitlasvägedega seotud vastuvõtva riigi toetuse kulud.
3. Seome riigikaitse huvid majanduspoliitiliste eesmärkidega võttes riigis kasutusele maksimaalselt Eesti ettevõtete (sh kaitsetööstuse) poolt loodavaid tooteid ja teenuseid. Toetame riigi poolt nende toodete ja teenuste jõulist eksporti välisurgudele.

SÕJALISES RIIGIKAITSES

1. Toetame liitlaste õhuturbe missiooni Ämaris ning taotleme liitlaste relvastuse ja varustuse eelpositsioneerimist ja keskmaa õhukaitsesüsteemi rajamist. Töötame NATO liitlaste ettenihutatud kohaloleku suurendamise nimel Eestis, Lätis, Leedus ja Poolas.
2. Tagame reservõppekogunemistel osalejatele õppuse ajaks senise palga säilimise analoogselt vanemahüvitise põhimõttega. Motiveerime reserväelasi osalema ette teatamata lahingukontrolliõppustes.
3. Toetame ajateenistuse säilimist ning kaasajastame selle tingimusi, mis motiveeriks noori, nii mehi kui naisi, täitma põhiseaduslikku riigikaitse kohustust. Parandame ajateenistuse läbinud ja aktiivses reservis olevate noorte sidet Kaitseväega.
4. Väärtustame Kaitseliitu ning tagame vabatahtlikele head tingimused väljaõppeks ja Kaitseliidu tegevustes kaasa löömiseks.
5. Eraldame sihtotstarbelisi lisavahendeid parandamiseks riigikaitseõpetuse õppevahendite baasi ja välilaagrite korraldamist.
6. Tõstame kaitsetööstuse teadus- ja arendustegevuse finantseerimist ning toetame kasvufaasis olevaid kodumaiseid kaitsetööstuse ettevõtteid.
7. Suurendame noorte isamaalise hariduse programmi rahastust.

KÜBERJULGEOLEKUS

1. Koondame ja kombineerime parimal viisil küberjulgeoleku kompetentsid, et tagada küberjulgeoleku strateegia ja poliitika elluviimine valitsuse otsealluvuses.
2. Tagame ajateenistuse läbijatele põhjaliku küberkaitsealase väljaõppe.
3. Arendame Kaitseliidu küberkaitseüksust.

ELANIKKONNAKAITSES

1. Koondame elanikkonnakaitse alase strateegilise planeerimise ja operatiivse juhtimise Päästeameti juurde.
2. Toetame ja finantseerime vabatahtlikku ja kogukondlikku initsiatiivi elanikkonna kaitse tagamisel. Kaasame olemas olevad ühendused ja organiseerunud võrgustikud (näiteks jahiseltsid) aktiivselt toetama laia riigikaitse elluviimist nii tsiviil- kui ka sõjalise vald-konna toetuseks.
3. Tagame kriisiolukordadeks piisavad elutähtsad varud Eestis ja vajadusel liitlasriikides.
4. Lähtume riigikaitseoluliselt olulise tsiviiltaristu rajamisel ka riigikaitseolulistest vajadustest.

VÄLISPOLIITIKA

EESTI LUGU:

AVATUD GLOBAALSET KOOSTÖÖD VEDAV RIIGIREFORMIDE EESTKÖNELEJA

2035. aastal elab maailmas ligi 9 miljardit inimest. Aasiast on saanud maailma majanduslik ja poliitiline keskpunkt ning Hiina on suurima majandusega riik maailmas, edestades Indiat, USA-d ja Euroopa riike. Arenenud ja arenevate riikide vahel on jätkuvalt suured lõhed nii majanduslikus kui demograafilises arengus. See suurendab veelgi pingeid rahvusvahelises majandus-, migratsiooni-, kliima- ja julgeolekupoliitikas, võitluses ressursside ja mõjuvõimu pärast.

Eesti tegi aastaid tagasi targa ja ettenägeliku otsuse, valides väikeriigi jaoks ainsa arengu strateegia – see on rahvusvahelise koostöö suletuse asemel. Maailmale avatud riigina kaupleme me võrdsetel tingimustel pea kõikide riikidega maailmas. Eesti väliskaubanduse käive on kaks korda suurem kui meie sisemajanduse kogutoodang. Ekspordi edukusest sõltuvad üle poole töökohtadest, mis teeb väliskaubandusest Eesti inimeste heaolu ühe peamise mõjutaja. See on joon, millel Eesti peab kindlalt jätkama – globaalsele turule avatud, tugeva välismajanduspoliitikaga, rahvusvahelist koostööd ja kokkuleppeid soosiv riik, mis lisaks maailmaga kohanemisele ekspordib maailma oma kultuuri ja innovatsiooni.

Julgeolekulukord, rahvusvaheliste konfliktide arv ja majanduslik konkurents on tuleviku maailmas aina konfliktirohkem. Rahvusvahelised organisatsioonid, sealhulgas ÜRO, Rahvusvaheline Valuutafond, Maailmapank, Rahvusvaheline Kaubandusorganisatsioon, NATO ja Euroopa Liit peavad globaalsete jõujoonte muutumisel olema valmis olulisteks ümberkorraldusteks ning Eesti peab muutustele kaasa aitama. Eesti koos liitlastega ja mõttekaaslastega panustab nende probleemide lahendamisse järjest rohkem. Ka Eesti arenguabi ÜRO kestliku arengu eesmärkide saavutamiseks on lõpuks jõudnud lubatud tasemini (0,33% SKT-st) ning Eestist on saanud maailmas riigireformide eestkõneleja ning ekspordija.

PIKK PLAAN AASTANI 2035

1. Eesti julgeoleku ja majandusliku arengu kindlustamine on Eesti välispoliitika kaks peamist prioriteeti järgmisel kümnendil. Välismajanduspoliitika peab tõusma julgeolekupoliitika kõrval teiseks oluliseks Eesti välispoliitika tugisambaks.
2. Julgeoleku all peame silmas rahvusvahelistele reeglitele tugineva süsteemi kindlustamist, liitlassuhteid ning uute ohtude tõrjumist. Tugev ja tegutsemisvõimeline, ajakohastatud NATO on Eesti julgeoleku ja kaitse nurgakivi. Eesti 200 ei toeta Euroopa armee loomist, küll aga tihedamat ja tõhusamat kaitsealast koostööd Euroopa riikide vahel. See peab täiendama, mitte tarbetult dubleerima NATO-t. Toetame NATO ja EL tihedat ja tulemuslikku koostööd.

3. Kiiresti ja põhjalikult muutuv rahvusvaheline keskkond nõuab Eesti välisteenistusel uusi ideid ja lahendusi, mis võivad olla küllalt ebatraditsioonilised arvestades diplomaatilises tegevuses seni välja kujunenud tavasid.

TEGEVUSKAVA JÄRGNEVAKS VALITSEMISPERIOODIKS

1. 2019. aasta prioriteediks on Välispoliitika arengukava kuni aastani 2030 valmimine. Võtame vastu Eesti välispoliitika aluste dokumendi, kus on sõnastatud selgelt Eesti välispoliitilised huvid, sealhulgas erihuvid mis tulenevad Eesti julgeolekupoliitilistest, majanduslikest ja muudest vajadustest. Valitsus koostab välispoliitilistele huvidele ja pikaajalistele eesmärkidele toetuva tegevuskava.
2. Töötame edasi selle nimel, et Eesti saaks ÜRO Julgeolekunõukogu ajutise liikme koha 2020–2021.
3. Viime Eesti Põhjamaade Ministrite Nõukogu liikmeks.
4. Töötame EL tugevdamise nimel. Suuname Euroopa Liidu liikmesriikide koostööd ühistele väljakutsetele ühiste lahenduste otsimisel.
5. Liigume jõulisemalt edasi endale võetud rahvusvahelise arenguabi kohustuste täitmise suunas ÜRO kestliku arengu eesmärkide saavutamiseks. Eesti osaleb aktiivselt globaalse rände algpõhjustega tegelemises rände saatja riikides kasutades selleks Eesti reformikogemusi ja lahendusi. Meie eesmärgiks on ka see, et läbi välisabi targa andmise kasvaks nii Eesti pehme mõjuvõim kui ka majandus.

6. Algatame Eesti välis teenistuse reformi, eesmärgiga suurendada välis teenistuse võimekust Eesti majandushuvide edendamisel. Selleks laiendame saatkondade võrku Aasias, Lähis-Idas, Aafrikas ja teistel olulistel turgudel ning loome riigi- ja erasektori koostööprogramme. Välis teenistuses läheme üle protsessipõhiselt juhtimiselt tulemuspõhisele juhtimisele. Eesmärgiks on saavutada kindlatele eesmärkidele vastavad tulemused ekspordi edendamise ja lisandväärtust loovate otseste välisinvesteeringute ja töökohtade loomise osas.
7. Teeme välisministeeriumi ametikohtade konkursid avatuteks sarnaselt teistele kõrgetele ametikohtadele avalikus teenistuses. Eesti välis teenistusse tuleb kaasata oma valdkonna parimaid juhte ja eksperte nii avalikust kui erasektorist, säilitades ja arendades professionaalset välis teenistust. Välistame välis teenistuse politiseerimist.
8. Töötame selle nimel, et Eesti passiga saab viisavabalt reisida võimalikult suurde hulka riikidesse. Koos peame tegelema nii Euroopa välispiiride kaitsega kui eurotsooni tugevdamisega.
9. Seame eesmärgiks, et Eesti on aktiivne rahvusvahelise kogukonna liige edendamaks ja kaitsmaks oma rahvuslikke huve, mh oleme koos sarnaselt mõtleivate riikidega eestvedaja prioriteetsetel teemadel. Eesti saab rahvusvaheliste kohtumiste jaoks.

